

стор.2 >>

Також у номері:

**ОДЕСЬКИЙ КОМІТЕТ
ВИБОРЦІВ УКРАЇНИ
ОЦІНИВ ЗАЛУЧЕННЯ
ГРОМАДЯН ДО
УПРАВЛІННЯ МІСТОМ**

стор.8 >>

**Бюджетний процес 2018:
регіональний вимір**

стор.10 >>

**У лютому 2018 року 90
жителів Татарбунарщини
отримали безоплатну
правову допомогу**

стор.14 >>

АТЕСТАЦІЯ ДЕПУТАТІВ ОДЕСЬКОЇ МІСЬКРАДИ: «ВІДМІННИКІВ» СТАЛО БІЛЬШЕ

Ігор Луговський

АТЕСТАЦІЯ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД

ОДЕСЬКА МІСЬКА РАДА

Громадська кампанія «Атестація депутатів місцевих рад» спрямована на сприяння вирішенню проблеми низького рівня відкритості, прозорості та підзвітності виборцям депутатів 14 місцевих рад з 8 областей України. Проект «Атестація депутатів місцевих рад» реалізовується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» разом з партнерськими організаціями за підтримки Національного фонду демократії (NED, США).

До складу Одеської міської ради входять 64 депутати. Протягом другого року повноважень відбулися певні зміни. Так, на початку літа у БПП «Солідарність» **Олександра Боровика** замінив **Сергій Голдаков**, а через кілька місяців склав свої повноваження депутат «Самопоміч» **Олександр Борняков**, котрого замінив **Олександр Захаров**. Проте, оскільки Олександр Захаров набув повноважень лише у листопаді 2017 року, тобто вже на початку третього року повноважень, оцінка його персональної діяльності не здійснювалась.

Не зважаючи на те, що оцінка персональної діяльності депутатів Одеської міської ради за другий рік повноважень здійснювалась за дещо більшою кількістю критеріїв, ніж за перший рік, результати другого року є кращими. Так, за другий рік повноважень депутатів Одеської міської ради кількість

відмінників збільшилася з двох депутатів до шести. До минулорічних «відмінників» із «Самопоміч» **Ганни Позднякової** та **Вадима Терещука** додалися **Оксана Гончарук**, **Олексій Єремиця** («Опозиційний блок»), **Лілія Леонідова** і **Едуард Стась** (БПП «Солідарність»).

В той же час, кількість депутатів, що отримали «одиницю», зменшилася з шести до одного: лише **Олексій Кісловський** (УМП С.Ківалова) за підсумками другого року знову отримав найнижчу оцінку.

Експерти, опитані в ході здійснення оцінки, були більш суворі, ніж в перший рік. Якщо депутатів, що отримали найвищу оцінку, знову двоє, то кількість депутатів, що отримали найбільше одиниць від експертів, збільшилася з 16 до 30. Найвище експерти оцінили діяльність **Ганни Позднякової** та **Лілії Леонідової**.

Публічність і відкритість депутатів Одеської міськради

Більшість депутатів (42) Одеської міськради оприлюднили повну інформацію про себе на офіційному веб-сайті ради: наявні фото депутатів і біографії, у яких зазначена інформація про освіту, досвід роботи, місце роботи, сімейний стан і партійна приналежність.

У 16 депутатів Одеської міської ради оприлюднена неповна інформація, а у **Сергія Голдакова**, **Олексія Кісловського**, **Олександра Матвєєва**, **Андрія Терновського** і **Василя Шкрябая** така інформація взагалі відсутня.

В той же час одразу 60 депутатів міськради оприлюднили інформацію про прийом, однак тільки у 54 така інформація є повною і містить відомості про місце прийому, графік та контактні дані. Неповна інформація про прийом оприлюд-

нена у **Олега Звягіна**, **Олександра Матвєєва**, **Олександра Орлова**, **Лілії Рогачко**, **Андрія Терновського** і **Василя Шкрябая**.

В ході моніторингу здійснювалась перевірка актуальності оприлюднених даних. Так, у 51 депутата оприлюднена інформація виявилася не актуальною. Не вдалося підтвердити актуальність заявленої інформації про здійснення прийому у **Валентина Гапуніча**, **Вадима Іоргачова**, **Миколи Крикливого**, **Ірини Куценко**, **Іллі Мозолева**, **Віктора Наумчака**, **Віктора Новака**, **Сергія Страшного** і **Вадима Терещука**.

Взагалі не оприлюднена інформація про прийом у **Володимира Кіреєва**, **Олексія Кісловського** і **Сергія Голдакова**.

45 депутатів Одеської міськради здійснюють регулярний прийом виборців, тобто приймають гро-

мадян не рідше, ніж один раз на місяць. Ще 13 депутатів приймають виборців нерегулярно, тобто здійснюють особистий прийом рідше одного разу на місяць.

Не вдалося підтвердити здійснення прийому виборців **Вадимом Іоргачовим**, **Володимиром Кіреєвим**, **Олексієм Кісловським**, **Іллею Мозолєвим** і **Віктором Новаком**.

На сучасному етапі розвитку суспільства не менш важливим за безпосередні зустрічі із виборцями та особисті прийоми є комунікація з виборцями через соціальні мережі, що дозволяє в максимально швидкі строки і з мінімальними затратами проінформувати виборців про результати своєї роботи і в режимі онлайн відповісти на їхні запитання. Однак менше третини (17) депутатів Одеської міськради використовують можливості найбільш популярної соціальної мережі Facebook для двосторонньої

комунікації із виборцями, а ще 14 депутатів – просто інформують про діяльність, не відповідаючи на питання дописувачів.

Більшість (32) депутатів не користуються сучасними можливостями для здійснення комунікації з виборцями. Варто відзначити, що **Юрій Крук** раз на півроку оприлюднює інформацію про свою діяльність в газеті міської ради.

Добросочесність одеських обранців

Протягом другого року повноважень депутатів Одеської міськради чинного скликання відбулося дев'ять пленарних засідань і більшість одеських обранців відвідали усі пленарні засідання ради. По одному засіданню із загальних дев'яти пропустили ще 17 депутатів.

Микола Крикливий, Лілія Леонідова і Марина Лозовенко пропустили по два засідання, **Вадим Іоргачов, Олег Камінкер, Юрій Крук** – по три.

Чотири із дев'яти засідань (майже половину) пропустили **Василь Іеремія, Віктор Наумчак і Юрій Шумахер**.

Не дивлячись на високі показники відвідуваності пленарних засідань, засідання своїх постійних депутатських комісій депутати відвідують значно гірше. Так, лише 18 депутатів Одеської міськради відвідали усі засідання своїх постійних депутатських комісій, а ще 10 – відвідали більше 90% засідань, 15 депутатів – більше 80% засідань.

Андрій Терновський відвідав 78% засідань комісії, до якої він входить, **Олег Совік** – 75%, **Віктор Новак** – 69%, **Дмитро Пеструєв** – 68%, **В'ячеслав Беженар** – 64%, **Володимир Кіреєв**

– 63%, **Тетяна Плаксієв** – 62% і **Олег Камінкер** – 60%.

Менше половини засідань відвідали 10 депутатів Одеської міськради: **Людмила Варавва** пропустила 80% засідань своєї депутатської комісії, **Андрій Кісловський, Андрій Неугодніков і Юрій Крук** – по 60%, **Віктор Наумчак** – 59%, **Ірина Куценко** – 56%, **Вадим Іоргачов** – 54%, **Дмитро Вишняков** – 53%, **Юрій Шумахер** – 52%, **Богдан Гіганов** – 50%.

Не менш важливим за відвідування сесій, є виступи на цих сесіях, що дає змоги всім охочим розібратися в усіх тонкощах питань, що розглядаються, а депутатам – звернути увагу на проблемні моменти того чи іншого проекту рішення, що розглядається. Отже, найбільше під час пленарних засідань сесій ради виступали **Вадим Терещук** (89% виступів від відвіданих депутатом засідань), **Олексій Єремиця** (87%) та **Богдан Гіганов** (87%). Дещо менше виступів мають **Ганна Позднякова і Олександр Орлов**, у яких по 78% виступів, а також **Лілія Леонідова** – 71%.

Віктор Наумчак виступав у 60% випадків за своєї присутності на засіданнях, **Олег Етнарівич і Світлана Осауленко** – по 50%, **Олег Бриндак** – 44%, **Василь Іеремія** – 40%, **Ірина Куценко** – 38%, **Олександр Іваницький, Лілія Рогачко і Едуард Стась** – по 33%, **Ольга Квасніцька** – 29%, **Олексій Горін** – 25%, **Олег Звягін, Володимир Корнієнко і Олена Фокіна** – по 22%, **Микола Крикливий** – 14%, **Дмитро Пеструєв, Людмила Себова і Андрій Теновський** – по 13%, **Олександр Аміці, Денис Балух, Оксана Гончарук, Денис Григор'єв, Петро Іонов, Антоніна**

Наконечна, Олексій Кісловський, Тетяна Плаксієв і Олександр Шеремет – по 11%.

Майже половина депутатів (30) не виступають під час пленарних засідань.

Протягом другого року повноважень депутати Одеської міськради подали 13 запитів щодо місцевих проблем. Шість із 13 запитів були груповими: три від керівників депутатських фракцій, два від депутатів фракції «Довір'я ділам» і один від депутатів фракції «Самопоміч».

Індивідуальні запити подавали **Едуард Стась, Богдан Гіганов, Олександр Іваницький (два), Світлана Осауленко, Олег Етнарівич і Олег Бриндак**.

Котрий рік поспіль нікуди не поділася проблема неперсонального голосування в Одеській міській раді. Так, протягом другого року повноважень випадки неперсонального голосування були зафіксовані відносно **Людмили Варавви, Олега Етнарівича, Вадима Іоргачова, Андрія та Олексія Кісловських, Володимира Корнієнка, Ірини Куценко, Марини Лозовенко, Дмитра Палпатіна, Вадима Підгородинського, Тетяни Плаксієв і Дмитра Танцюри**.

Останнім, що оцінювалось у розділі добросочесність, є дотримання вимог антикорупційної політики. Отже, всі без винятку депутати Одеської міськради подали свої декларації у Реєстр, проте **Дмитро Пеструєв** зробив помилку у прізвищі, а **Віктор Наумчак** подав декларацію із значним запізненням: строк подачі декларацій був вичерпаний 1 травня 2017 року, а депутат

подав у лютому 2018 року.

На депутатському порталі оприлюднено декларації лише 61 депутата – відсутні декларації якраз **Віктора Наумчака і Дмитра Пеструєва**, що вказує на те, що депутати не самі подавали туди декларації для додаткового оприлюднення, а цим питанням самостійно займався відповідний виконавчий орган.

Окрім подачі самих декларацій також проводилась перевірка достовірності даних, вказаних в декларації. Відносно 12 депутатів не вдалося підтвердити достовірність декларацій: відсутня інформація або про транспорт, або про нерухоме майно, або про корпоративні права. Не вдалося підтвердити достовірність декларацій **Дениса Балуха, Людмили Варавви, Володимира Варещенка, Валентина Гапуніча, Олексія Горіна, Вадима Іоргачова, Олексія Кісловського, Юрія Крука, Ірини Куценко, Антоніни Наконечної, Левона Нікогосяна і Віктора Новака**.

Також здійснювалася перевірка врегулювання депутатами Одеської міськради вимог законодавства в умовах конфлікту інтересів. Маючи конфлікт інтересів, 14 депутатів міської ради заявили публічно про нього і не брали участь у голосуванні. В діях же **Дениса Балуха, Олега Етнарівича, Тетяни Плаксієв та Дмитра Танцюри** є ознаки не врегульованого конфлікту інтересів: перелічені депутати мали конфлікт інтересів під час розгляду проектів рішень, однак не заявили про нього і брали участь у голосуванні.

Підзвітність депутатів Одеської міської ради

Половина (32) депутатів Одесь-

кої міськради станом на 16 лютого оприлюднили свої звіти про депутатську діяльність за підсумками другого року повноважень. Однак серед цих 32 депутатів публічно прозвітували лише 20, а оприлюднили свої звіти – 32 депутата, проінформували міську раду про звітування – 22.

Усім п'яти вимогам закону щодо звітування відповідають звіти лише **Ольги Квасніцької, Лілії Леонідової, Вадима Терещука та Ганни Позднякової**.

Чотирьом з п'яти вимогам відповідають звіти **Олександра Аміці, Оксани Гончарук, Олега Етнарівича, Олексія Єремиці, Тетяни Малихіної, Віктора Новака і Едуарда Стася**.

Трьом вимогам відповідають звіти **Богдана Гіганова, Олега Звягіна, Василя Іеремії, Олега Камінкера, Дениса Ковалю, Ольги Кулакевич, Левона Нікогосяна, Олександра Орлова, Світлани Осауленко, Лілії Рогачко, Сергія Страшного і Василя Шкрібая**.

Двом вимогам відповідають звіти **В'ячеслава Беженара, Наталії Данилко, Вадима Іоргачова, Володимира Корнієнка, Юрія Крука і Олега Совіка**.

Одній вимозі відповідають звіти **Дмитра Вишнякова і Антоніни Наконечної**.

Згідно даних Департаменту фінансів, всі депутати Одеської міської ради використали кошти депутатського фонду для вирішення проблем соціально-економічного розвитку. Однак у своїх звітах про використання коштів депутатського фонду з 32 депутатів зазначили лише 23.

БЕЛГОРОД-ДНЕСТРОВСКИЙ: ПЕРВЫЕ ПЯТЕРКИ

Одесская областная организация «Комитет избирателей Украины» подвела итоги аттестации депутатов Белгород-Днестровского городского совета. По результатам мониторинговой кампании, которая длилась с 1 октября 2016 года по 1 ноября 2017 года, два депутата горсовета **Денис Киминчиджи** и **Юлия Фёдорова** (беспартийные) получили пятерки. Отметим, что это первые пятерки для депутатов Белгород-Днестровского городского совета, так как по результатам прошлой кампании 4 – был наивысшим баллом.

Оценивание проводилось по 19 параметрам, среди которых наличие биографических данных, места и времени проведения депутатского приема, посещение пленарных заседаний и постоянных депутатских комиссий, отчет перед избирателями и др. Для большего удобства все параметры были разбиты на три категории: открытость и прозрачность, добросовестность и подот-

четность.

Открытость и прозрачность

На этот раз городской совет учел рекомендации с прошлого года, которые касались содержательного наполнения персональных страниц депутатов городского совета. Теперь у всех 34 депутатов имеются краткие биографические сведения, округ избрания, партия от которой депутат был избран.

Также у 33 из 34 депутатов городского совета есть информация про место и время проведения приема граждан, а также номер контактного телефона. Однако, по какой-то причине место и график проведе-

ния приема **Виталия Граждана** был удален с сайта городского совета. Еще у двух депутатов: **Юрия Чередниченко** («Оппозиционный блок») и **Олега Крамара** («Доверяй Делаем») место проведения приема отличается от указанного на персональных страничках депутатов. Кроме того, во время мониторинговой кампании, которая проходила с конца августа по конец сентября нам не удалось попасть на прием к **Наталье Басий** (БПП «Солидарность»). В целом же, депутаты проводят личный прием граждан на регулярной основе не реже чем раз в месяц.

Немаловажным аспектом для избирателей является доступность

обратной связи со своими депутатами. Наиболее простым механизмом такого взаимодействия с избирателями нам представляется социальная сеть Facebook, так как кроме доступа к интернету она не требует никаких дополнительных расходов. Активный диалог ведут лишь 10 из них. Так, к **Игорю Галату** (ВО «Батьківщина»), **Василию Садовскому** («Оппозиционный блок»), **Виктору Грозову**, **Сергею Манитенко** («Наш Край»), **Денису Киминчиджи** и **Юлии Фёдоровой** (беспартийные) в этом году присоединились **Руслан Сулаков** (Беспартийный), **Владимир Сорока** («Наш край»), **Виталий Граждан** и **Ольга Ципуленко** («Оппозиционный блок»). Еще шестеро депутатов ведут пассивную связь с избирателями посредством репостов своих коллег-депутатов, партийных пресс-служб и пресс-службы городского совета. **Виталий Кирсей** и **Василий Леонтьев** (ВО «Батьківщина»), **Сергей Мусаев** и **Александр Скалозуб** (беспартийные), **Елена Римская** (БПП «Солидарность») **Инна Гончарова** («Оппозиционный блок»).

Добросовестность

Стоит начать с того, что все 34 депутата опубликовали декларации о доходах за 2017 год на сайте городского совета. Хотя еще в прошлом году **Василий Леонтьев** (ВО «Батьківщина») и **Василий Садовский** («Оппозиционный блок») проигнорировали данную процедуру в связи с ее добровольного характера.

На конец октября 2017 года городской совет Белгорода-Днестровского провел 11 пленарных заседаний, все из которых посетили 11 депутатов горсовета: **Наталья Басий**, **Елена Римская**, **Игорь Десятник** («БПП «Солидарность»), **Виталий Кирсей**, («Батьківщина») **Виталий Граждан** («Оппозиционный блок»), **Александр Ерошенко** («Видродження»), **Денис Киминчиджи**, **Владимир Красовский**, **Сергей Мусаев**, **Руслан Сулаков** (беспартийные);

- 90% (1 пропуск) сессий посетили 11 из 34 депутатов: **Виктор Быковский** («Видродження»), **Иван Выхрыстюк** (БПП «Солидарность»), **Александр Морозов**, **Сергей Крупп** («Доверяй Делаем»), **Василий Леонтьев** («Батьківщина»), **Сергей Манитенко** («Наш край»), **Василий Садовский**, **Ольга Ципуленко**, **Юрий Чередниченко** («Оппозиционный блок»), **Александр Скалозуб**, **Юлия Федорова** (Беспартийные);

- На 80% (2 пропуска) сессий присутствовали пятеро депутатов: **Игорь Галат** (ВО «Батьківщина»), **Анатолий Ганчурин** («Доверяй Делаем»), **Виктор Гроз** («Наш край»), **Леонид Кондратюк**, **Вячеслав Римский** («БПП «Солидарность»);

- 72% (3 пропуска) посещений сессии горсовета у шести депутатов: **Михаил Баранов** (БПП «Солидарность»), **Инна Гончарова**, **Нина Прохорова**, **Жнякин Виталий** («Оппозиционный блок»), **Олег Манитенко** («Видродження»), **Сорока Владимир** («Наш край»).

- Самый низкий показатель

посещаемости продемонстрировала **Наталья Завгороднюк** («Оппозиционный блок») и **Олег Крамар** («Доверяй Делаем»), посетив 64% (4 пропуска) сессий Белгород-Днестровского городского совета.

Таким образом, исходя из имеющихся в свободном доступе данных, размещенных на официальном веб-портале, ни один депутат городского совета Белгород-Днестровского не пропустил более 36% (4) заседаний.

Что же касается посещения заседаний постоянных депутатских комиссий, то тут несколько хуже. На всех заседаниях постоянных депутатских комиссий присутствовали 5 депутатов: **Виталий Жнякин**, **Инна Гончарова**, **Юрий Чередниченко** («Оппозиционный блок»), **Игорь Десятник** (БПП «Солидарность»), **Руслан Сулаков** (Беспартийный). Основной же массив Белгород-Днестровских депутатов посетили более 50% заседаний постоянных комиссий. Самую низкую посещаемость продемонстрировали: **Вячеслав Римский** (БПП «Солидарность») – 40%, **Виктор Быковский** («Видродження») – 25%, **Олег Манитенко** («Видродження») – 17%, **Наталья Завгороднюк** (БПП «Солидарность») – 5%.

Также за год сессий лишь 9 из 34 депутатов воспользовались правом подачи депутатского запроса. Из них один коллективный, связанный с оценкой правовой ситуации событий исполкома 18 мая 2017 года, когда был избит член исполнительного комитета **Василии Каши**, под авторством **Виталия Граждана**, **Василия Садовского**, **Инны Гончаровой**, **Юрия Чередниченко** («Оппозиционный блок»), **Владимира Сороки**, **Виктора Грозова**, **Сергея Манитенко** («Наш Край»), **Юлии Фёдоровой**, **Дениса Киминчиджи** (беспартийные). Также по два депутатских запроса у **Дениса Киминчиджи** и **Василия Садовского**. И один запрос у **Юлии Федоровой**.

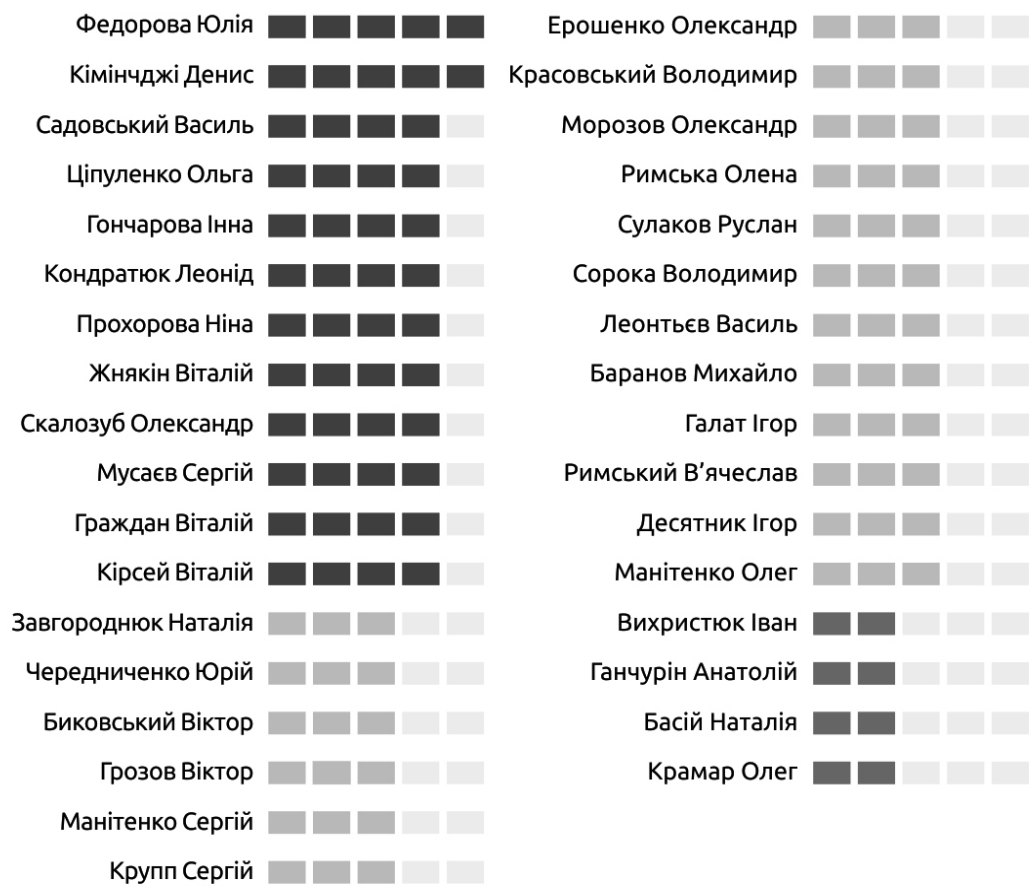
Подотчетность

Почти половина депутатского корпуса предоставила отчеты о проделанной за год работе. Из них лишь **Денис Киминчиджи** и **Юлия Фёдорова** провели публичный отчет перед громадой. О проведении подобных мероприятий со стороны других депутатов нам не известно.

В сравнении с прошлым годом замечена тенденция ухудшения посещаемости депутатов городского совета как сессий, так и заседаний постоянных комиссий. Также существенно ухудшилась ситуация с отчетностью перед гражданами, так как в прошлом году отчет предоставили 26 депутатов из которых 8 провели его публично. Вместе с тем практически полностью была решена проблема публикации биографических данных, а также места и времени проведения депутатом приема граждан. Кроме того, увеличилось число депутатов, которые готовы взаимодействовать с избирателями посредством социальной сети Facebook.

АТЕСТАЦІЯ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД

БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКА
МІСЬКА РАДА

Оцінювання за 5-бальною шкалою:

Громадська кампанія «Атестация депутатов місцевих рад» спрямована на сприяння вирішенню проблеми низького рівня відкритості, прозорості та підзвітності виборцям депутатів 14 місцевих рад з 8 областей України.

Проект «Атестация депутатов місцевих рад» реалізується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» разом з партнерськими організаціями за підтримки Національного фонду демократії (NED, США).

В ноябре 2017 года завершился второй год работы депутатского корпуса Измаильского горсовета 7 созыва. Как его провели депутаты, изменились ли низкие тенденции в их работе, повысилась ли активность в работе избирателей, об этом и расскажем вам ниже.

Ежегодный мониторинг деятельности измаильских депутатов по истечении второго года работы снова показал низкую активность таковых в работе со своими избирателями.

По-прежнему основным источником информации о депутате является официальный сайт городского совета, где обнародован список депутатов городского совета VII созыва и указана партийная принадлежность, а также информация о графике личных приемов. Однако, к сожалению, кроме имени и партийной принадлежности депутата по всем 36 депутатам отсутствуют биографические данные, фото и номера округа, от которых они были избраны. Не позаботились депутаты также и об указании номеров контактных телефонов для связи с избирателями, что позволило бы избирателям записаться на прием заблаговременно. Хотя, возможно, это и сделано с целью как можно меньшего количества визитов последних. Так как в самих приемных при мониторинге обходов многих депутатов заставить не удалось.

С другой стороны, ни в одной приемной не предусмотрены места для ожидания граждан, так как это преимущественно рабочий кабинет руководителя (предприятия или органа местного самоуправления). Также усложняет избирателям процесс поиска приемных и отсутствие вывесок с указанием графика приема и фамилии депутата. Не изменилась с прошлого года и частота приема. Так, 22 депутата из 36 определили только один день в месяц для приема своих избирателей в течение одного часа, из них 19 депутатов от партии «Блок Петра Порошенко «Солидарність» и трое от партии «Опозиційний блок».

Пять депутатов заявили о приеме граждан дважды в месяц: **Игорь Дехтярев, Вячеслав Макаров, Сергей Кожемякин, Иван Стоянов, Андрей Литвин**. Каждое воскресенье готовы были общаться с избирателями: **Виталий Белов, Наталья Бойко, Наталья Кесиора, Снежана Кравцуненко, Юрий Пономаренко, Игорь Скоробреха, Ольга Фролова, Андрей Ерохин**.

Трижды в месяц прием определил **Алексей Власов** - депутат от партии «Опозиційний блок». Но даже не смотря на установленный график, который особо не перегружает работой депутата, они все равно умудряются его не придерживаться и заявленный прием игнорируют. Что подтвердил и мониторинг депутатских приемных в 2017 году. Реальный прием подтвердился у 15 депутатов: **Роман Белицкий, Вячеслав Макаров, Иван Стоянов, Анатолий Фуфаев, Игорь Дехтярьов, Наталья Кесиора, Игорь Коваль, Лариса Курис, Геннадий Кошевой, Игорь Скоробреха, Сергей Лузанов, Андрей Ерохин, Наталья Бойко, Снежана Кравцуненко, Сергей Чмыга**.

Не удалось найти подтверждения проведения личного приема в соответствии с установленным графиком депутатов: **Сергея Про-**

ДВА ГОДА РАБОТЫ ИЗМАЙЛЬСКОГО ГОРСОВЕТА 7 СОЗЫВА: СНОВА ДВОЙКА И НИКАКОЙ РАБОТЫ НАД ОШИБКАМИ ИЗМАЙЛЬСКИХ ИЗБРАННИКОВ

данова (при этом у данного депутата единственного есть в коридоре вывеска, что это приемная депутата и график), **Андрея Полякова, Юрия Пономаренко, Ольги Фроловой, Сергея Усова, Андрея Литвина, Виктора Павленко, Александра Мирошниченко, Сергея Литинского, Виталия Белова, Александра Иванова, Сергея Лапшина, Виталия Козака, Сергея Кожемякина, Георгия Кинева, Назима Агаева, Алексея Антоненко, Олега Афанасьевского, Алексея Власова, Ивана Гайдаю, Юрия Галушки**.

Интересно, что при посещении приемных информация о том, что у депутата сейчас прием избирателей, согласно информации на сайте горсовета, вызвала у сотрудников офисов удивление, так как многие утверждали, что об этом ничего не знают. Так, например, сотрудники рабочего офиса **Игоря Ковалья** во время первого визита сказали, что «не знают, где ведет прием депутат, возможно где-то в другом месте, поскольку здесь он бывает редко», однако уже в следующем визите депутат был на месте приема и говорил о том, что в среднем к нему обращается до пяти человек за один прием.

К сожалению, есть также и депутаты, которые и вовсе заявили места «для галочки» и, соответственно, прием не ведут. Так, депутат **Андрей Поляков** по заявленному адресу прием не проводит еще с момента старта своей депутатской деятельности. Еще в 2016 году в момент прихода представителя КИУ охрана заявила, что такого кабинета в данном помещении нет, и самого депутата с таким именем не знают и никогда не видели. Позже сам депутат также данную информацию подтвердил, однако на 2017 год новое место проведения приема на главном сайте города не актуализировалось. Его коллега **Алексей Антоненко**, согласно информации на сайте, находится в рабочем кабинете (городская поликлиника). Однако, как сообщили его коллеги, «доктор принимает пациентов после обеда». На момент мониторинга (по графику он принимает один час в месяц) депутата так и не удалось найти. По сравнению с обходом приемных годичной давности количество депутатов, кого удалось заставить на месте, уменьшилась почти в два раза.

Большинство депутатов ссылаются на то, что используют практику работы с избирателями по предварительной записи или обращение по телефону, а это не только приемные дни. Однако отследить это довольно сложно, поскольку контактного телефона для предварительной записи на официальном сайте депутатами не заявлено.

Однако стоит отметить, что измаильские депутаты серьезно относятся к посещению заседаний городского совета и своих профильных депутатских комиссий. Так, с ноября 2016 по октябрь 2017 состоялось 12 заседаний Измаильского городского совета. И практически все депутаты ответственно подошли к своей обя-

занности по участию в них. Из 36 депутатов 11 не пропустили ни одного заседания: **Олег Афанасьевский, Роман Белецкий, Юрий Галушка, Игорь Дехтярев, Виталий Козак, Сергей Лузанов, Вячеслав Макаров, Александр Мирошниченко, Игорь Скоробреха, Иван Стоянов, Анатолий Фуфаев**. 13 депутатов пропустили по одному заседанию: **Назим Агаев, Алексей Антоненко, Виталий Белов, Иван Гайдай, Игорь Коваль, Сергей Кожемякин, Геннадий Кошевой, Лариса Курис, Сергей Лапшин, Андрей Литвин, Андрей Поляков, Сергей Проданов, Сергей Усов**.

На двух заседаниях не было таких депутатов: **Георгий Кинева, Виктор Павленко, Ольга Фролова, Сергей Чмыга**. Трижды не присутствовали: **Наталья Бойко, Алексей Власов, Александр Иванов, Наталья Кесиора, Снежана Кравцуненко, Сергей Литинский**.

У депутата от «БПП» **Андрея Ерохина** 4 прогула. А вот лидером по прогулам заседаний стал депутат от партии «Опозиційний блок» **Юрий Пономаренко**, который пропустил больше половины заседаний - 7. Сам городской голова **Андрей Абрамченко** на заседаниях отсутствовал дважды. Что же касается дисциплины посещения заседаний постоянных депутатских комиссий, то всего 8 депутатов посетили 100% заседаний своих комиссий: **Иван Стоянов, Сергей Лапшин, Вячеслав Макаров, Олег Афанасьевский, Юрий Глушко, Алексей Мирошниченко, Назим Агаев, Роман Белецкий**.

Более 90% заседаний посетили также депутаты: **Игорь Скоробреха, Сергей Лузанов, Андрей Литвин, Виталий Козак, Игорь Коваль, Георгий Кинев, Игорь Дехтярев, Иван Гайдай**. От 60 до 90% посетили депутаты **Виталий Белов, Наталья Кесиора, Геннадий Кошевой, Снежана Кравцуненко, Лариса Курис, Сергей Литинский, Виктор Павленко, Юрий Пономаренко, Сергей Проданов, Сергей Усов, Ольга Фролова, Анатолий Фуфаев**.

От 40 до 60% - **Алексей Антоненко, Наталья Бойко, Алексей Власов, Сергей Кожемякин, Андрей Поляков**.

И тут не обошлось без прогульщиков. Видимо, не интересно на профильных комиссиях депутату **Александру Иванову**, он посетил лишь 30% заседаний за год своей профильной комиссии, его коллега **Андрей Ерохин** посетил и вовсе до 20% заседаний.

Напомним, что в Измаильском городском совете сформировано 5 постоянных профильных депутатских комиссий:

- по вопросам бюджета и социально-экономического развития города
- по вопросам инфраструктуры и жизнеобеспечения города
- по вопросам гуманитарной политики;
- по вопросам землепользования;
- по вопросам коммунальной собственности.

Если же говорить об открытости депутатов, то ни один депутат из 36 не обнародовал свою декларацию о доходах ни на сайте Измаильского горсовета, ни на других доступных информационных ресурсах.

Хромает депутатская активность и в использовании механизма подачи депутатских запросов. Как в 2016 году, так и в 2017 году таких запросов не подал ни один депутат. Не особо избанники используют и практику подачи депутатских обращений. С 1 ноября 2016 по 31 октября 2017 депутатские обращения в горсовет направляли всего 4 депутата: **Олег Афанасьевский** - о предоставлении официально оформленной копии решения исполнительного комитета Измаильского городского совета, **Виталий Белов** - о возможности финансирования ремонтных работ на придомовой территории дома №34 (ул. Чкалова), **Игорь Коваль** - о льготном проезде детей-сирот в городском транспорте, **Сергей Лапшин** направил два обращения: о решении земельного спора заявителя, а также оснащения тротуарной дорожки к контейнерной площадке при дворовых жилых домах по ул. Репина, 2 и пр. Мира, 1.

Для сравнения, в прошлом году депутатов, которые направляли депутатские обращения, было 8. Ну и, конечно же, депутатская отчетность о проделанной за год работе. Для Измаильского горсовета стало уже «доброй» традицией устанавливать сроки депутатских отчетов на последнем заседании горсовета в году. В конце 2017 года 22 декабря на последней сессии депутаты протокольно проголосовали за утверждение сроков подачи своих отчетов о проделанной работе.

Ну и, конечно же, депутатская отчетность о проделанной за год работе. Для Измаильского горсовета стало уже «доброй» традицией устанавливать сроки депутатских отчетов на последнем заседании горсовета в году. В конце 2017 года 22 декабря на последней сессии депутаты протокольно проголосовали за утверждение сроков подачи своих отчетов о проделанной работе.

Светлана Гудь

те за год перед своими избирателями. Согласно решению, депутаты должны предоставить свои отчеты в первом квартале 2018 года. А потому, как и стоило ожидать, исходя из тенденции, ни один депутат горсовета на конец 2017 года и начало 2018 года не отчитался публично перед своими избирателями. А также не обнародовал свой отчет через информационные СМИ, и даже не использовал для этого официальный сайт городского совета, где есть соответствующий раздел «Отчеты депутатов», который уже несколько лет не наполняется информацией.

Напомним, что в прошлом году измаильские депутаты также определили сроки отчетности в первом квартале 2017 года. А вот по результатам отчетов их подали в горсовет только два депутата от партии «Опозиційний блок» - **Алексей Власов** и **Снежана Кравцуненко**, представители партии «Блок Петра Порошенко «Солидарність»» вовсе не подали свои отчеты, а решили подать отчет фракции, что не имеет ничего общего с отчетами депутатов, требования к которым установлены ст.16 ЗУ «О статусе депутатов местных советов».

Результатом такой работы стало то, что ни один депутат не получил максимальной оценки «5» за очередной год своей работы. Деятельность всех 36 депутатов оценена в «2» балла, что свидетельствует о том, что измаильские депутаты не готовы к общению со своими избирателями, а также не готовы и к повышению своего авторитета среди избирателей как представителей местного самоуправления, которым доверили представление интересов жителей города. А оказалось, что их проблемы депутатам не интересны.

АТЕСТАЦІЯ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД

ІЗМАЙЛЬСЬКА МІСЬКА РАДА

Лапшин Сергій	Белов Віталій
Беліцький Роман	Кошевой Геннадій
Гайдай Іван	Куріс Лариса
Литвин Андрій	Проданов Сергій
Макаров Вячеслав	Усов Сергій
Кінев Георгій	Фуфаєв Анатолій
Павленко Віктор	Чмига Сергій
Агаєв Назім	Ерохін Андрій
Афанасьєвський Олег	Кесіора Наталія
Галушка Юрій	Кожемякін Сергій
Дехтярьов Ігор	Кравцуненко Сніжана
Коваль Ігор	Літинський Сергій
Козак Віталій	Фролова Ольга
Лузанов Сергій	Бойко Наталія
Мірошніченко Олександр	Власов Олексій
Скоробреха Ігор	Пономаренко Юрій
Стоянов Іван	Антоненко Олексій
Іванов Олександр	Поляков Андрій

ПОСЛЕ ДВУХ ЛЕТ КАДЕНЦИИ В РАБОТЕ ДЕПУТАТОВ РЕНИЙСКОГО ГОРОДСКОГО СОВЕТА ПОЯВИЛИСЬ ПРИЗНАКИ УСТАЛОСТИ

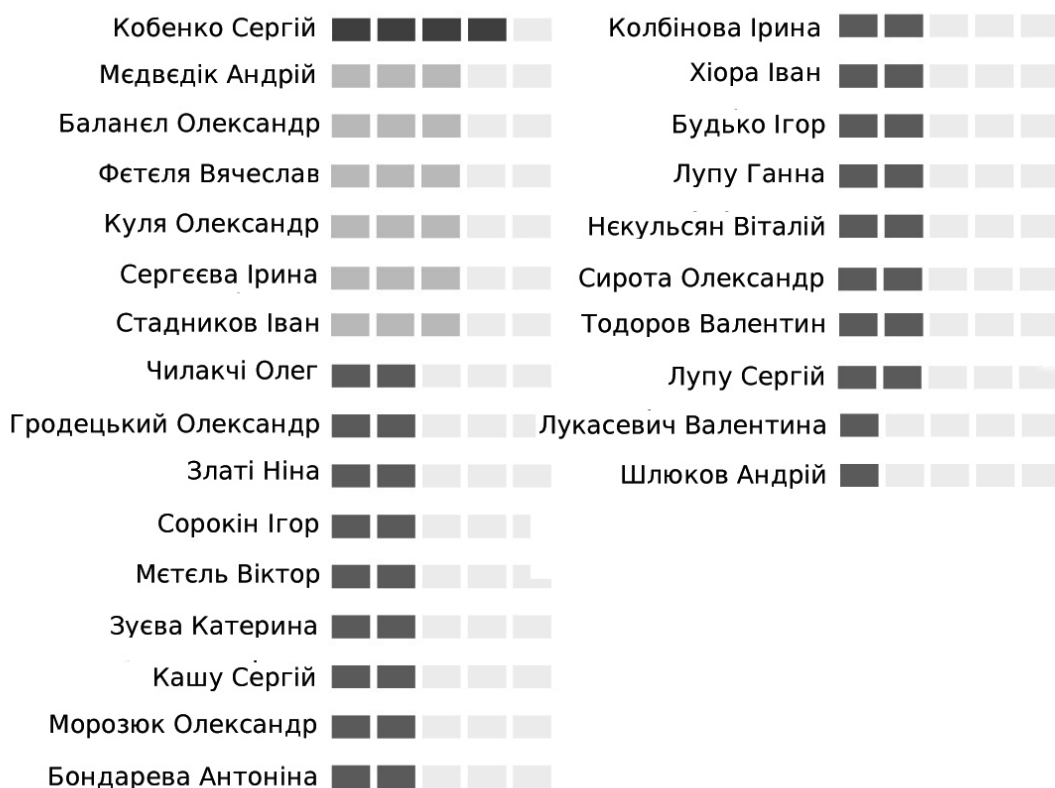
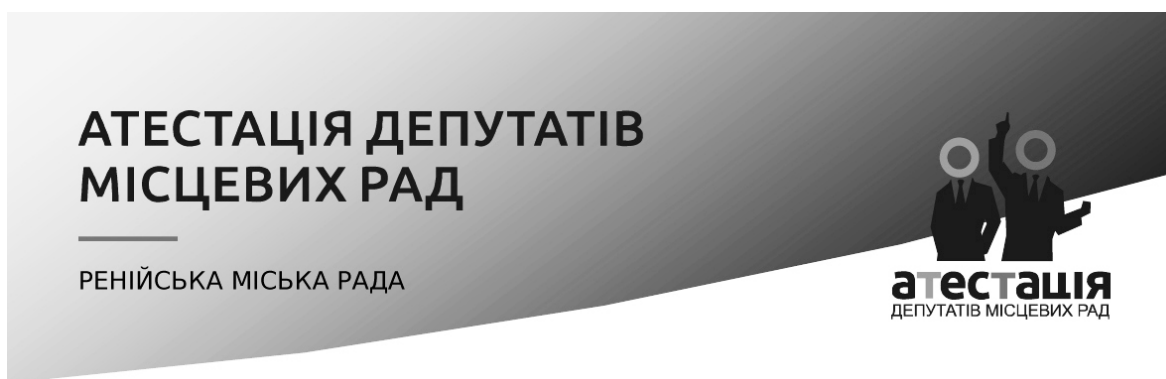
Второй год Одесская областная организация ВОО «Комитет избирателей Украины» осуществляет проект «Аттестация депутатов местных советов».

В 2016 году проводилось персональное оценивание работы депутатов Одесского областного совета, а также Одесского, Измаильского, Белгород-Днестровского, Котовского, Ренийского, Татарбунарского и Раздельнянского городских советов. В 2017 году к Одессе и районным центрам Одесской области добавились городские советы 7 областных центров: Ровно, Львов, Сумы, Черкассы, Днепр, Краматорск и Херсон. Персональное оценивание проводилось по 22 критериям, и, в итоге, каждому депутату была выставлена своя оценка по пятибалльной шкале.

Так как персональное оценивание депутатов Ренийского городского совета VII созыва проводится уже второй год подряд, то можно говорить об определенных тенденциях в их работе. Начнем с самых наглядных показателей: посещения заседаний постоянных депутатских комиссий и пленарных заседаний сессий.

Дисциплина посещений пленарных заседаний сессий депутатами Ренийского городского совета VII созыва достаточно высокая. Трое депутатов: **Сергей Кашу** («Оппозиционный блок»), **Сергей Кобенко** («Батькивщина») и **Андрей Медведик** («Наш край») не пропустили ни одного пленарного заседания. Худший показатель посещаемости сессий у **Нины Злати** («Оппозиционный блок»), которая посетила 40% сессий, и у **Александра Сироты** (Партия пенсионеров Украины) - 48%. Семь депутатов посетили более 92% пленарных заседаний. Поэтому средняя посещаемость сессий составляет 74%. В 2016 году этот показатель составлял 77%.

Дисциплина посещаемости заседаний постоянных депутатских комиссий у депутатов Ренийского городского совета, по сравнению с посещением сессий, несколько хуже в персональном плане, но лучше в среднем. В Ренийском городском совете нет депутатов, которые посетили все заседания постоянных депутатских комиссий. Трое депутатов **Сергей Кашу**, **Ирина Колбинова** и **Александр Морозюк** (все от «Оппозиционного блока») посетили более 95% заседаний комиссий. **Иван Хиора** (Аграрная партия Украины) посетил 45%, а **Александр Сирота** (Партия пенсионеров Украины) 38% заседаний своей постоянной депутатской комиссии. Средний показатель посещаемости заседаний комиссий депутата-

ми Ренийского городского совета составляет 77%. В 2016 году он был несколько выше - 80%.

Оценивались не только посещаемость заседаний постоянных депутатских комиссий и пленарных заседаний сессий, но и то, как депутаты работают, придя на заседание комиссии или на сессию. Если на заседаниях постоянных депутатских комиссий практически все депутаты активно участвуют в обсуждении проектов решений, высказывают свое мнение, вносят предложения, то на сессиях картина несколько иная. По этому показателю депутаты Ренийского городского совета поделились на две почти равные группы. В первую входят те, кто выступает на сессиях, таких 12 человек. На каждой или почти на каждой сессии выступают **Александр Баланел** и **Андрей Медведик** (оба от партии «Наш край»). Депутат **Игорь Сорокин** (Партия пенсионеров Украины) иногда берет слово для выступления по два раза. Через раз берут слово **Антонина Бондарева**, **Нина Злати** (обе от «Оппозиционного блока»), **Екатерина Зуева** («БПП») и **Сергей Кобенко** («Батькивщина»). Эпизодически выступают **Игорь Будько** и

Виктор Метель (оба от Партии пенсионеров Украины), **Александр Гродецкий** (Аграрная партия Украины), **Ирина Сергеева** («Батькивщина») и **Олег Чилакчи** («БПП»). Остальные 14 депутатов или отмачиваются или ограничиваются, репликами с места.

Прежде чем рассказать, как депутаты Ренийского городского совета ведут прием избирателей, заметим, что на официальном сайте городского совета размещен график приема избирателей депутатами. В этом графике опубликована информация о закреплении депутатов за округами, о месте, времени и днях приема, а также номера контактных телефонов. У большинства депутатов указаны все необходимые данные. Исключение составляют: **Александр Баланел** («Наш край»), **Сергей Кашу** и **Анна Лупу** (оба «Оппозиционный блок»), у которых не указано время приема, у **Валентины Лукаевич** («Наш край») не указан номер кабинета, в котором она ведет прием. Если с публикацией графика приема избирателей у депутатов Ренийского городского совета дела обстоят, в общем, благополучно, то с ведением самого приема картина несколько

иная. Обход депутатских приемных в 2017 году показал, что регулярно ведут прием **Александр Гродецкий** (Аграрная партия Украины), **Нина Злати** («Оппозиционный блок»), **Сергей Кобенко** («Батькивщина») и **Олег Чилакчи** («БПП»). Нерегулярно ведут прием **Сергей Лупу** («Оппозиционный блок») и **Александр Сирота** (Партия пенсионеров Украины). Остальные 20 депутатов прием избирателей не ведут. По итогам точно такого же обхода депутатских приемных в 2016 году можно было говорить о регулярном ведении приема 6 депутатами.

По критерию подача депутатских запросов депутаты Ренийского городского совета так же, как и по выступлениям на сессиях, поделились на две группы. В первую входят 17 депутатов - те, кто подают запросы. Наиболее активно используют этот инструмент в своей работе депутаты **Виктор Метель** (Партия пенсионеров Украины), **Антонина Бондарева** и **Александр Морозюк** (оба от «Оппозиционного блока»), **Валентина Лукаевич** («Наш край») и **Олег Чилакчи** («БПП»). О подаче запросов 9 депутатами ничего не известно. И здесь мы подошли к сфе-

Михаил Бойко

ре депутатской деятельности, в которой депутаты Ренийского городского совета проявили себя одинаково плохо и в 2016, и в 2017 году. Эта сфера - информирование избирателей о своей работе и отчеты перед избирателями.

Ни один из депутатов Ренийского городского совета VII созыва не информируют избирателей о своей работе, как того требует ст. 10 Закона Украины «О статусе депутатов местных советов». Так же дело обстояло с информированием избирателей и в 2016 году. О своей работе за 2017 год публично отчитались 4 депутата Ренийского городского совета. Но ни один депутат не проинформировал совет о проведении отчета и его результатах. Ренийским городским советом не были установлены сроки проведения отчетов. Вопрос об этом даже не поднимался. О своей работе за 2016 год публично отчитались 6 депутатов. Из всех способов общения с избирателями депутаты Ренийского городского совета используют один - личное общение. Лишь один депутат - секретарь городского совета **Сергей Кобенко** («Батькивщина») на своей странице в Facebook освещает работу городского совета, но, к сожалению, он очень мало рассказывает о своем личном участии в этой работе. Поэтому не удивительно, что из результатов опроса жителей города Рени по вопросам, которые задают граждане, придя на сессии городского совета, или на встречи с депутатами, складывается такая картина - большинство жителей города не знают своих депутатов и очень слабо представляют себе, чем те занимаются. Справедливости ради надо сказать, что жители не очень-то и стремятся получить такую информацию.

Мы не будем в рамках газетной статьи утомлять читателей анализом работы депутатов Ренийского городского совета по всем 22 критериям, ограничимся только приведенными выше. Но и из них можно сделать неутешительный вывод: на втором году каденции депутаты Ренийского городского совета не только не исправили недостатки, бывшие в их работе, но и ухудшили свою работу в тех сферах, где она раньше велась хорошо или хотя бы удовлетворительно. Не удивительно поэтому, что из 25 депутатов, реально работающих в совете, только **Сергей Кобенко** («Батькивщина») получил оценку «4». Работа 6 депутатов: **Александр Куля**, **Ирина Сергеева**, **Вячеслав Фетеля** (все от ВО «Батькивщина»), **Александр Баланел**, **Андрей Медведик** и **Иван Стадников** (все от партии «Наш край») получили оценки в 3 балла. Остальные 18 депутатов получили за работу в 2017 году оценку в 2 балла по пятибалльной шкале.

Одеська обласна організація Комітету виборців України провела оцінювання залучення громадян до управління містом

Активне залучення громадян до процесів вироблення політики та прийняття рішень передбачає, що громадяни можуть вступати у діалог із органами місцевої влади, пропонуючи їм конкретні варіанти для вирішення нагальних проблем.

В той самий час, відповідальність за формулювання політики та кінцеве рішення залишаються за органами місцевого самоврядування.

Саме для аналізу рівня залучення громадян до вироблення міської політики було проведено оцінювання на основі узагальнення «Керівних принципів до залучення громадян» Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Такий підхід дає змогу оцінити не тільки можливості для участі, які існують у міських радах, але й якість реалізації політики по залученню громадян органами місцевого самоврядування (ОМС). Основним об'єктом оцінювання є стратегічне мислення ОМС із залученням громадян, критичне ставлення до результатів своєї діяльності, здатності чути та опрацювати неупереджені

но будь-які зауваження та пропозиції, які поступають від громади. Окрім Одеси, оцінювання також пройшли Чернігів, Луцьк та Северодонецьк, де за вивчення практики залучення громадян відповідали партнери з Регіональних ресурсних центрів з розвитку самоорганізації та місцевої демократії у відповідних областях. Головними параметрами оцінки були: рівень інформування, консультування та активне залучення громадян до участі у політичному житті міста.

Інформування

Як показало оцінювання, одеситам доступно багато інструментів участі в міській політиці, але на практиці ними не так легко скористатись. Наприклад, в Одесі широко використовується практика одностороннього інформування громадян, яка відбувається з ініціативи ОМС. Проте відсутній стратегічний документ, який би визначав заходи по залученню громадян з конкретних ОМС в певний проміжок часу. Також помітні систематичні проблеми із публікацією біографічних даних посадових осіб ОМС у повному

обсязі, відсутністю контактів та графіків проведення прийому громадян певними посадовцями, членами виконкому та депутатами міської ради. Анонсування засідань постійних комісій або звітів посадових осіб відбуваються часто майже напередодні самого заходу. Не публікуються і стенограми офіційних засідань ОМС, і це попри доступність відео-трансляцій пленарних засідань сесій та виконавчого комітету.

Погіршує картину той факт, що міський голова і сам не проводить традиційний прийом громадян, які звертаються нього. Замість цього їх перенаправляють до керівників структурних підрозділів та заступників. Міський голова взагалі може бути відсутнім на робочому місці в дні та години, відведені для прийому громадян. Крім того, міський голова не використовує в повному обсязі можливість взаємодії з громадянами через ЗМІ шляхом проведення прес-конференцій як з окремих актуальних питань порядку денного, так і шляхом строкових зустрічей зі ЗМІ, наприклад, раз на квартал.

Разом із тим на офіційному сайті ради створено окремий розділ для оприлюднення рішень та проектів рішень міської ради, голови та виконкому. На сайті цілий розділ присвячений бюджету міста, де розміщується інформація стосовно питань бюджету. Все це зроблено для того, аби пересічний одесит мав уявлення про міський бюджет. Однак спосіб представлення інформації більше розрахований для вузького кола спеціалістів, ніж звичайних городян.

Консультування

Також були виявлені проблеми у сфері двостороннього зв'язку між громадянами та органами місце-

вого самоврядування. Наприклад, громадські слухання, як правило, проводяться лише з питань, які є обов'язковими. Окрім того, присуття негативна практика маніпулювання інструментом (визнання результатів громадських слухань такими, що не відбулись – наприклад, як це було зі слуханнями по перейменуванню назв вулиць), коли результати протирічать очікуванням ОМС, а також не проведення громадських слухань в тих випадках, коли вони є обов'язковими (наприклад, по проекту рішення «Про обмеження роздрібною торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями та пивом (крім безалкогольного) на території міста Одеса», що є регуляторним актом). Також в Одесі відсутня громадська рада при органах місцевого самоврядування. А на неї, відповідно до законодавства України, покладено забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики.

Додатково на зниження оцінки впливає відсутність процедур

систему звернень, базові роз'яснення по самому формату та процедурі застосування інструменту. В той самий час невизначеними залишаються зобов'язання ОМС щодо змісту відповідей, які вони надають, та щодо можливих подальших кроків ОМС і громадянина, який звертається. Також відсутні контактні дані відповідального за застосування інструменту реалізації виконавця для додаткових запитань громадян, які звертаються до ОМС. По-друге, реалізовано можливість подання електронних петицій (платформа «Соціально-активний громадянин»). Однак варто одразу сказати, що оцінити практику використання цього інструменту ще не можливо, оскільки з часу запуску платформи пройшло менше року, і лише одна петиція набрала необхідну кількість голосів для її подальшого розгляду.

Насамкінець діє значна кількість спеціалізованих консультативних постійно діючих органів – Координаційна рада керівників громадських та благодійних організацій,

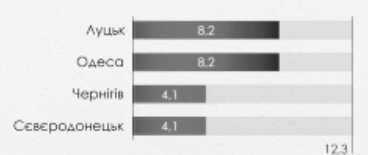
Оцінка практики інформування

Оцінка практики консультування

Оцінка практики активного залучення громадян

оскарження громадянином будь-якої взаємодії з органом місцевого самоврядування - від інформування до активної участі.

Наприклад, коли громадянин вважає, що в активному доступі до інформації було відмовлено несправедливо, він не може апелювати до керівництва особи, яка надавала відповідь на запит. Натомість він має одразу використовувати лише складну форму звернення до суду. Аналогічно не встановлено процедури оскарження при використанні інструменту електронної петиції та громадського бюджету.

Тим не менш, є інструменти рівня консультування, які вже використовуються органом місцевого самоврядування. По-перше, реалізовано можливість отримувати звернення громадян як в традиційній формі, так і через сайт звернень громадян (1535.odessa.ua). Він передбачає можливість відслідковування процесу розгляду заяви громадянина в реальному часі. При зверненні до електронної системи 1535.odessa.ua, людина отримує базову інформацію про сам інструмент, питання, які можуть бути розглянуті через

Координаційна рада з питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді при Одеському міському голові, Контактна група з питань діяльності виконавчих органів Одеської міської ради, Молодіжна рада. Хоча їх вплив на прийняття рішень є дуже обмеженим.

Також було запущено інструмент обговорень проектів рішень через вище згадану веб-платформу «Соціально-активний громадянин», але використання поки що залишається обмеженим, оскільки обговорення з використанням інструменту пройшов лише один проект рішення «Про затвердження Правил користування міським пасажирським автомобільним та електричним транспортом в м. Одеса». За результатами обговорення не було оприлюднено зворотного зв'язку з боку ініціатора обговорення, що автоматично знижує цінність використання інструменту, оскільки громадянам не дали відповідей на надані ними пропозиції щодо проекту рішення.

продовження стор.9 >>

<< початок стор.8

Активна участь

Що ж стосується практики активного залучення громадян, то в поточному скликанні Одеської міської ради використовувались лише два інструменти: місцева ініціатива та бюджет участі. Щодо місцевих ініціатив, то з кінця 2015 року жодна не набирала необхідної кількості підписів для її подальшого просування, тим не менш, за відсутності підтверджених фактів протидії реалізації місцевої ініціативи, ОМС отримали максимальну оцінку.

з'явилась можливість здійснювати заходи з отримання пропозицій та зауважень громадян до проектів рішень ради в форматі електронних консультацій. Втім процедура застосування механізмів консультування та відповідальність органу місцевого самоврядування в застосуванні цього інструменту не визначена жодним документом, що робить неможливим структуроване, системне та чесне застосування інструменту.

Принцип **Зрозумілості** має відносно високі показники завдяки постійній роботі з інформацією, яка розміщується на офіційному сайті

на 2018-2020 роки», які були оприлюднені лише 04.12.17.

Процедура доступу до публічних засідань ради є дуже часонозатратною для громадянина та не гарантує доступу до засідання в результаті проходження громадянина через процедуру. Консультації щодо бюджету з громадськістю взагалі не здійснюються, порядки роботи спеціалізованих консультативних органів не визначають строків здійснення взаємодії з ними для досягнення якісного результату процесу.

Відповідність принципу **Об'єктивності** передбачає, що закріпле-

Відповідність принципам залучення громадян

Оцінювання ж залучення громадян органами місцевого самоврядування проводилося на основі 10 принципів, запропонованих ОЕСР.

Принцип **Відданості** продемонстрував доволі низькі показники через відсутній стратегічний документ, який би визначав заходи по залученню громадян.

Переважає більшість **Прав щодо участі** в місцевому політичному та громадянському житті закріплена та визначена документами Одеської міської ради, з визначенням та конкретизацією процедур, які необхідно виконувати для реалізації цих прав. Права громадян щодо вільного доступу до всіх публічних заходів ради та її виконавчих органів гарантовано Статутом громади та Регламентом ради, проте вони повністю обмежені розпорядженням щодо пропускового режиму в міській раді. В дійсності доступ обмежено необхідністю отримання гостьової перепустки, процедура отримання якої є занадто ускладненою. Фактично на відкритих засіданнях органу місцевого самоврядування можуть бути присутніми лише запрошені та представники ЗМІ. Такий режим доступу до відкритих засідань міської ради неодноразово приводив до конфліктів та сутичок з громадськими активістами. В 2017 році з запуском інтерактивної платформи «Соціально активний громадянин»

ради та доступністю процедур консультування та активної участі. Крім того, у наявності спеціальна пошукова система по документам, що становлять публічну інформацію, за критеріями виду документу, дати прийняття, назви документу. Однак в той же час відсутнє нормативне закріплення процедури здійснення консультування у форматі отримання зауважень та пропозицій громадян до проектів рішень, а також за відсутністю громадської ради, не можливо застосувати до таких інструментів і критерії зрозумілості.

А от з показниками **Часу** ситуація дещо гірша. Поширеною є практика прийняття проектів регуляторних актів взагалі без їх винесення на громадські слухання. Наприклад, при розгляді проекту рішення «Про обмеження роздрібною торгівлі алкогольними, слабоалкогольними напоями та пивом в місті Одесі», проект було опубліковано 04.12.17, прийнято на сесії 14.12.17 без проведення обов'язкових громадських слухань регуляторного акту. Також спостерігається невчасне оприлюднення інших проектів рішень, в тому числі міських цільових програм. Наприклад, на сесії 14.12.17 розглядалися проекти рішень «Про затвердження Миської цільової програми надання соціальних послуг та інших видів допомоги незахищеним верствам населення міста Одеси на 2018-2020 роки», «Про затвердження Програми зайнятості населення м. Одеси до 2020 року», «Про затвердження Миської цільової програми Здоров'я

ні нормативно права та процедури дозволяють їх використовувати без складнощів будь-кому. Зі свого боку орган місцевого самоврядування робить максимально можливе для того, щоб додатково роз'яснювати громадянам складні процедури простою та доступною мовою, а окрім того, передбачає легкі можливості оскарження результатів взаємодії з громадянами без звернення до суду. Зокрема, в ОМС є встановлений розпорядженням міського голови порядок доступу до публічної інформації, завдяки запровадженню форми електронних консультацій з громадянами на платформі «Соціально-активний громадянин» теоретично розширюються можливості громадян брати участь в таких формах взаємодії з органом місцевого самоврядування. Однак оприлюднена процедура подання запиту на інформацію є витягом із законодавства, а не адаптованою версією процедури для широкого кола громадян. Для оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників пропонується лише звернення до суду. Таких процедур не встановлено для жодного інструменту взаємодії громадянина з міською радою.

Незначний рівень відповідності принципам **Забезпеченості** ресурсами говорить про недоліки внутрішньої організації процесів залучення громадян. Зокрема, основний недолік, діагностований по відношенню до Одеської міської ради, – забезпечення недостатніми кадровими ресурсами та робочим часом,

які доступні відповідальним виконавцям для повноцінного забезпечення виконання об'ємних завдань інформування, консультування та активної участі громадян.

Принципу **Координованості** ОМС відповідає лише на чверть. Негативний ефект підсилюється через розподілення відповідальності за використання різних інструментів залучення громадян між декількома департаментами та водночас слабкої взаємодії для впровадження спільного підходу.

Низький рівень **Підзвітності** свідчить про те, що орган місцевого самоврядування майже не несе та не бере на себе відповідальності за здійснення заходів залучення громадян, для громадян відсутні гарантії того, що їх взаємодія з органом місцевого самоврядування буде сприйматись серйозно, а проблеми, підняті під час взаємодії з громадянами будуть почуті, незалежно від їх результату. Наприклад, в ОМС не встановлено нормативний обов'язок по звітуванню щодо здійснення особистого прийому або по аналізу звернень громадян, хоча відповідно до Регламенту виконавчих органів, Департамент з питань звернень громадян регулярно аналізує характер письмових і усних звернень громадян (в тому числі, отриманих під час особистого прийому), а звіти щодо отриманих звернень громадян містять лише узагальнену статистику, проте не містять аналізу та не стають основою для пропозицій по комплексному вирішенню проблем.

Низький рівень відповідності критеріям **Оцінки** свідчить про відсутність практики внутрішньої оцінки та аналізу тих заходів інформування, консультування та активної участі громадян, які здійснюються. Відсутність такої оцінки власної ефективності позбавляє орган місцевого самоврядування робити висновки щодо очікувань громадян, власних невдач, які потребують корегування, або навпаки, успіхів, які заслуговують на поширення.

Достатньо високу оцінку отримала Одеська міська рада за принципом **Активної громадської позиції**. В 2017 році завдяки запровадженню бюджету участі розпочали реалізуватись заходи з просвіти громадян щодо реалізації в них наявних прав та можливостей участі в міській політиці, але лише щодо міського бюджету участі. Наразі нам відомо про здійснення семінару-навчання

громадських організацій з питань роботи онлайн-платформи «Соціально активний громадянин». Тим не менш, невідомо залишається практика реалізації структурних та масштабних проектів не соціальної та благодійної спрямованості органу місцевого самоврядування разом з громадськими організаціями, або просвітництва щодо інших чисельних інструментів участі.

Незважаючи на перераховані проблеми, Одеса зайняла друге місце серед чотирьох міст, випередивши Чернігів та Северодонецьк, але поступившись Луцьку. В усіх чотирьох містах зафіксовано високі показники у використанні практик інформування громадян – у формі односторонньої взаємодії з ініціативи органу місцевого самоврядування, яка не передбачає отримання зворотного зв'язку від громадян. Луцьк та Чернігів продемонстрували високі показники активності використання практик консультування з громадянами. Власне, в ОМС цих міст існують скриньки для звернень громадян, а їх аналоги реалізовані за допомогою електронних терміналів. Ці ж ради напряму взаємодіють з громадянами у форматі «запитання-відповіді», проводять опитування громадської думки та мають громадські ради. Активна ж участь у всіх містах визначалась переважно запровадженням бюджетів участі.

Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень» від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі змісту «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів.

БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС 2018: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

В жодному з обласних центрів України процес прийняття бюджету на 2018 рік не був організований на відповідному рівні та мав різні за своєю значимістю недоліки. Найкритичнішою ситуація виявилась в Запоріжжі, Черкасах та Харкові.

Таких висновків дійшли експерти Громадського Партнерства "За прозорі місцеві бюджети!", які провели моніторинг процесу прийняття місцевих бюджетів на 2018 рік в 27 містах України, включаючи усі обласні центри та м. Київ.

Так, в Запоріжжі були порушені терміни оприлюднення проекту бюджету на 2018 рік, не було публічного анонсування й не опри-

люднено стенограм або аудіо- чи відеозаписів засідань профільних депутатських комісій й сесій міських рад, на яких розглядався та затверджувався проект бюджету, й не було проведено громадських обговорень міських кошторисів на 2018 рік з громадянами.

В Черкасах на додачу до таких самих недоліків ще й порушено терміни прийняття бюджету. Відповідна

сесія міської ради відбулась тільки 29 січня 2018 року.

Але, мабуть, найгірша ситуація склалась в Харкові, де, всупереч чітким вимогам законодавства, взагалі не був оприлюднений проект бюджету на сайті міської ради, немає в публічному доступі й підтвердженя того, що він обговорювався на засіданні профільної депутатської комісії, харківська міська влада не

вважає за потрібне проводити громадські "бюджетні" слухання та харків'яни традиційно обмежені в доступі на засідання сесії, де приймався бюджет.

Отже, згідно з результатами моніторингу, бюджетний процес на місцевому рівні має цілу низку недоліків: неоприлюднення проектів рішення про бюджет чи недотримання термінів та повноти оприлюднення, недотримання термінів затвердження бюджету, передбачених законодавством, обмеження доступу громадян на сесії місцевих рад та небажання органів влади проводити консультації з громадянами щодо проектів бюджетів.

Щодо інших висновків. Попри незалежність прийняття місцевих бюджетів від державного та зазначений чіткий термін в ст. 77 Бюджетного кодексу, станом на 25 грудня Хмель-

ницький та Черкаси все ще не мали прийнятих бюджетів на 2018 рік, при чому в Хмельницькому, здається, це стандартна ситуація, адже бюджет-2017 в цьому місті також був прийнятий із запізненням.

Попри чітку вимогу чинного законодавства, що кваліфікує рішення про бюджет як нормативно-правовий акт та поширення на нього норми про оприлюднення за 20 робочих днів до дати розгляду з метою прийняття, цієї норми дотрималися лише 13 міст.

В Києві, Вінниці, Житомирі, Запоріжжі, Івано-Франківську, Краматорську, Луцьку, Львові, Полтаві, Рівному, Северодонецьку, Тернополі, Чернігові міські ради оприлюднили проект рішення менш як за 20 днів. **Взагалі не був оприлюднений проект бюджету у Харкові.**

ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ

СУМИ	19,5 б. / 93%
ЧЕРНІВЦІ	18 б. / 86%
ОДЕСА	17 б. / 81%
ДНІПРО	16 б. / 76%
ЛЬВІВ	16 б. / 76%
ХЕРСОН	16 б. / 76%
КРОПИВНИЦЬКИЙ	15 б. / 71%
ЛУЦЬК	15 б. / 71%
РІВНЕ	15 б. / 71%
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ	15 б. / 71%
ЖИТОМИР	14 б. / 67%
КИЇВ	14 б. / 67%
ЧЕРНІПВ	14 б. / 67%
ВІННИЦЯ	13 б. / 62%
КРАМАТОРСЬК	13 б. / 62%
МИКОЛАЇВ	13 б. / 62%
ТЕРНОПІЛЬ	12,5 б. / 60%
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК	12 б. / 57%
СЕВЕРОДОНЕЦЬК	12 б. / 57%
УЖГОРОД	12 б. / 57%
ПОЛТАВА	11 б. / 52%
ЗАПОРІЖЖЯ	10 б. / 48%
ЧЕРКАСИ	9 б. / 43%
ХАРКІВ	6 б. / 29%

ВОЗНЕСЕНСЬК	17 б. / 81%
ЗДОЛБУНІВ	15,5 б. / 74%
ІЗМАЇЛ	11 б. / 52%

■ **ВИСОКИЙ РІВЕНЬ** ПРОЗОРОСТІ, УЧАСТІ ТА ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА У ФОРМУВАННІ БЮДЖЕТУ МІСТА НА 2018 РІК

■ **СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ** ПРОЗОРОСТІ, УЧАСТІ ТА ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА У ФОРМУВАННІ БЮДЖЕТУ МІСТА НА 2018 РІК

■ **НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ** ПРОЗОРОСТІ, УЧАСТІ ТА ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА У ФОРМУВАННІ БЮДЖЕТУ МІСТА НА 2018 РІК

ПРОВЕДЕННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЩОДО ПРОЕКТУ РІШЕНЬ ПРО БЮДЖЕТ

ВІННИЦЯ
КРАМАТОРСЬК
ЛУЦЬК
СЕВЕРОДОНЕЦЬК
СУМИ
ТЕРНОПІЛЬ
ХЕРСОН
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ЧЕРНІВЦІ
ДНІПРО
ЖИТОМИР
ЗАПОРІЖЖЯ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
КИЇВ
КРОПИВНИЦЬКИЙ
ЛЬВІВ
МИКОЛАЇВ
ОДЕСА
ПОЛТАВА
РІВНЕ
УЖГОРОД
ХАРКІВ
ЧЕРКАСИ
ЧЕРНІПВ

ВОЗНЕСЕНСЬК (Миколаївська обл.)
ЗДОЛБУНІВ (Рівненська обл.)
ІЗМАЇЛ (Одеська обл.)

■ КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЩОДО ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО БЮДЖЕТ **ПРОВІДИЛИСЯ**

■ КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЩОДО ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО БЮДЖЕТ **НЕ ПРОВІДИЛИСЯ**

АНОНСУВАННЯ ЗАСІДАННЯ БЮДЖЕТНОЇ КОМІСІЇ, НА ЯКОМУ ВІДБУВАЛОСЬ ОБГОВОРЕННЯ ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО БЮДЖЕТ

ДНІПРО
ЖИТОМИР
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
КИЇВ
КРОПИВНИЦЬКИЙ
ЛУЦЬК
ЛЬВІВ
МИКОЛАЇВ
ОДЕСА
РІВНЕ
СУМИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ЧЕРНІВЦІ
ЧЕРНІПВ
ВІННИЦЯ
ЗАПОРІЖЖЯ
КРАМАТОРСЬК
ПОЛТАВА
СЕВЕРОДОНЕЦЬК
ТЕРНОПІЛЬ
УЖГОРОД
ХАРКІВ
ХЕРСОН
ЧЕРКАСИ

ВОЗНЕСЕНСЬК (Миколаївська обл.)
ЗДОЛБУНІВ (Рівненська обл.)
ІЗМАЇЛ (Одеська обл.)

■ ЗАСІДАННЯ ДЕПУТАТСЬКОЇ КОМІСІЇ, НА ЯКОМУ ОБГОВОРЮВАВСЯ ПРОЕКТ РІШЕННЯ ПРО МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ, **БУЛО АНОНСОВАНО**

■ ЗАСІДАННЯ ДЕПУТАТСЬКОЇ КОМІСІЇ **НЕ БУЛО АНОНСОВАНО**, АБО ОБГОВОРЕННЯ **НЕ ПРОВІДИЛОСЬ**

ДОТРИМАННЯ ТЕРМІНІВ ЗАТВЕРДЖЕННЯ БЮДЖЕТУ НА 2018 РІК

ВІННИЦЯ
ДНІПРО
ЖИТОМИР
ЗАПОРІЖЖЯ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
КИЇВ
КРАМАТОРСЬК
КРОПИВНИЦЬКИЙ
ЛУЦЬК
ЛЬВІВ
МИКОЛАЇВ
ОДЕСА
ПОЛТАВА
РІВНЕ
СЕВЕРОДОНЕЦЬК
СУМИ
ТЕРНОПІЛЬ
УЖГОРОД
ХАРКІВ
ХЕРСОН
ЧЕРНІВЦІ
ЧЕРНІПВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ЧЕРКАСИ

ВОЗНЕСЕНСЬК (Миколаївська обл.)
ЗДОЛБУНІВ (Рівненська обл.)
ІЗМАЇЛ (Одеська обл.)

■ СЕСІЯ, НА ЯКІЙ БУЛО ПРИЙНЯТО РІШЕННЯ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ БЮДЖЕТУ НА 2018 РІК, ВІДБУЛАСЬ **НЕ ПІЗНИШЕ 25 ГРУДНЯ**

■ СЕСІЯ, НА ЯКІЙ БУЛО ПРИЙНЯТО РІШЕННЯ ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ БЮДЖЕТУ НА 2018 РІК, ВІДБУЛАСЬ **ПІЗНИШЕ 25 ГРУДНЯ**

ДОТРИМАННЯ ТЕРМІНІВ ОПРИЛЮДНЕННЯ ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО МІСЬКИЙ БЮДЖЕТ ПЕРЕД РОЗГЛЯДОМ НА СЕСІЇ МІСЬКОЇ РАДИ

ДНІПРО
КРОПИВНИЦЬКИЙ
МИКОЛАЇВ
ОДЕСА
СУМИ
УЖГОРОД
ХЕРСОН
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ЧЕРКАСИ
ЧЕРНІВЦІ
ВІННИЦЯ
ЖИТОМИР
ЗАПОРІЖЖЯ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
КИЇВ
КРАМАТОРСЬК
ЛУЦЬК
ЛЬВІВ
ПОЛТАВА
РІВНЕ
СЄВЕРОДОНЕЦЬК
ТЕРНОПІЛЬ
ХАРКІВ
ЧЕРНІГІВ

ВОЗНЕСЕНСЬК (Миколаївська обл.)
ЗДОЛБУНІВ (Рівненська обл.)
ІЗМАЇЛ (Одеська обл.)

■ ПРОЕКТ РІШЕННЯ ОПРИЛЮДНЕНО **ЗА 20 ДНІВ** ДО РОЗГЛЯДУ НА СЕСІЇ МІСЬКОЇ РАДИ

■ ПРОЕКТ РІШЕННЯ ОПРИЛЮДНЕНО **МЕНШЕ НІЖ ЗА 20 ДНІВ** ДО РОЗГЛЯДУ НА СЕСІЇ АБО ВЗАГАЛІ **НЕ ОПРИЛЮДНЕНО**

ДОТРИМАННЯ ТЕРМІНІВ ПРОВЕДЕННЯ «БЮДЖЕТНИХ СЛУХАНЬ»

СЄВЕРОДОНЕЦЬК
ТЕРНОПІЛЬ
ВІННИЦЯ
ДНІПРО
ЖИТОМИР
ЗАПОРІЖЖЯ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
КИЇВ
КРАМАТОРСЬК
КРОПИВНИЦЬКИЙ
ЛУЦЬК
ЛЬВІВ
МИКОЛАЇВ
ОДЕСА
ПОЛТАВА
РІВНЕ
СУМИ
УЖГОРОД
ХАРКІВ
ХЕРСОН
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ЧЕРКАСИ
ЧЕРНІВЦІ
ЧЕРНІГІВ

ВОЗНЕСЕНСЬК (Миколаївська обл.)
ЗДОЛБУНІВ (Рівненська обл.)
ІЗМАЇЛ (Одеська обл.)

■ «БЮДЖЕТНІ СЛУХАННЯ» БУЛО ПРОВЕДЕНО **НЕ МЕНШЕ НІЖ ЗА 2 ТИЖНІ** ДО ОПРИЛЮДНЕННЯ ОСТАТОЧНО ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО БЮДЖЕТ

■ «БЮДЖЕТНІ СЛУХАННЯ» БУЛО ПРОВЕДЕНО **ПІСЛЯ ОПРИЛЮДНЕННЯ** ОСТАТОЧНОГО ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО БЮДЖЕТ АБО В РАЗІ, ЯКЩО «БЮДЖЕТНІ СЛУХАННЯ» **НЕ ПРОВЕДИЛИСЬ**

ДОСТУПНІСТЬ СТЕНОГРАМ (АБО АУДІО/ВІДЕОЗАПИСУ) ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ СЕСІЇ, НА ЯКІЙ БУЛО ПРИЙНЯТО РІШЕННЯ ПРО БЮДЖЕТ

ДНІПРО
ЖИТОМИР
КИЇВ
КРАМАТОРСЬК
КРОПИВНИЦЬКИЙ
ЛУЦЬК
ЛЬВІВ
МИКОЛАЇВ
ОДЕСА
ПОЛТАВА
РІВНЕ
СЄВЕРОДОНЕЦЬК
СУМИ
УЖГОРОД
ХЕРСОН
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ЧЕРНІВЦІ
ЧЕРНІГІВ
ВІННИЦЯ
ЗАПОРІЖЖЯ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
ТЕРНОПІЛЬ
ХАРКІВ
ЧЕРКАСИ

ВОЗНЕСЕНСЬК (Миколаївська обл.)
ЗДОЛБУНІВ (Рівненська обл.)
ІЗМАЇЛ (Одеська обл.)

■ СТЕНОГРАМУ АБО АУДІО/ВІДЕОЗАПИС ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ СЕСІЇ **ОПРИЛЮДНЕНО НА ОФІЦІЙНОМУ САЙТІ**

■ СТЕНОГРАМУ АБО АУДІО/ВІДЕОЗАПИС ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ СЕСІЇ **НЕ ОПРИЛЮДНЕНО НА ОФІЦІЙНОМУ САЙТІ**

ОПРИЛЮДНЕННЯ ЗВІТУ З ІНФОРМАЦІЄЮ ПРО ВРАХОВАНІ ТА НЕВРАХОВАНІ ПРОПОЗИЦІЇ ГРОМАДЯН ДО ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО БЮДЖЕТ

КРАМАТОРСЬК
ХЕРСОН
ЧЕРНІВЦІ
СУМИ
ТЕРНОПІЛЬ
ВІННИЦЯ
ДНІПРО
ЖИТОМИР
ЗАПОРІЖЖЯ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
КИЇВ
КРОПИВНИЦЬКИЙ
ЛУЦЬК
ЛЬВІВ
МИКОЛАЇВ
ОДЕСА
ПОЛТАВА
РІВНЕ
СЄВЕРОДОНЕЦЬК
УЖГОРОД
ХАРКІВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ЧЕРКАСИ
ЧЕРНІГІВ

ВОЗНЕСЕНСЬК (Миколаївська обл.)
ЗДОЛБУНІВ (Рівненська обл.)
ІЗМАЇЛ (Одеська обл.)

■ ЗВІТ ПРО ВРАХОВАНІ ТА НЕВРАХОВАНІ ПРОПОЗИЦІЇ З ОБГРУНТУВАННЯМ ПІДСТАВ ДЛЯ НЕВРАХУВАННЯ ОТРИМАНИХ ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО БЮДЖЕТ НА НАСТУПНИЙ РІК **ОПРИЛЮДНЕНО**

■ ЗВІТ ПРО ВРАХОВАНІ ТА НЕВРАХОВАНІ ПРОПОЗИЦІЇ **ОПРИЛЮДНЕНО**, АЛЕ В ЗВІТІ **НЕ МІСТИТЬСЯ ІНФОРМАЦІЯ** З ОБГРУНТУВАННЯМ ПІДСТАВ

■ ЗВІТ ПРО ВРАХОВАНІ ТА НЕВРАХОВАНІ ПРОПОЗИЦІЇ **НЕ ОПРИЛЮДНЕНО**

- В рамках дослідження оцінювалася також повнота оприлюднення проекту рішення про бюджет. Аналіз всіх оприлюднених місцевих бюджетів показав існування питань до дотримання вимог статті 76 Бюджетного кодексу. У 12 проаналізованих бюджетах виявлена відсутність одного або декількох документів із зазначеного нижче переліку:
- пояснювальна записка;
- пояснення головних розпорядників бюджетних коштів до проекту відповідного бюджету (подаються комісії з питань бюджету відповідної місцевої ради);
- прогноз місцевого бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди, підготовлений відповідно до статті 21 Бюджетного кодексу України;
- перелік інвестиційних про-

грам (проектів) на плановий бюджетний період та наступні за плановим два бюджетні періоди;

- інформація про хід виконання відповідного бюджету у поточному бюджетному періоді.

Дещо покращилась, порівняно з минулорічним моніторингом, ситуація з доступом до стенограм або аудіо/відеозаписів сесійних засідань, на яких розглядалися та затверджувалися міські бюджети. Якщо минулого року далеко не в усіх містах цю інформацію можна було отримати навіть за запитом, то зараз тільки в 6 містах (Вінниця, Івано-Франківськ, Запоріжжя, Тернопіль, Харків та Черкаси) цю інформацію не публікують на сайті.

Показово, що можливість вільної участі громадян у сесії місцевої ради

є у 23 містах, що були охоплені моніторингом. І лише у Дніпрі, Одесі та Харкові відсутня можливість безперешкодного доступу громадян до участі у пленарних засіданнях.

Найгірша ситуація зафіксована в частині проведення органами влади консультацій із громадянами («бюджетних слухань») щодо проекту рішення про бюджет після його оприлюднення, що є важливою практикою залучення громадян до підготовки головного фінансового документу. Так, у 17 містах такі консультації з громадянами взагалі не проводились: Київ, Дніпро, Житомир, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Кропивницький, Львів, Миколаїв, Одеса, Полтава, Рівне, Ужгород, Харків, Черкаси, Чернігів, Здолбунів, Ізмаїл.

Ще гіршою є ситуація із заходами,

які б мали забезпечити довіру до результатів консультацій та дієвий зворотній зв'язок із громадянами, які взяли участь у консультаціях щодо проекту бюджету. На жаль, результати моніторингу доводять, що навіть якщо орган влади провів консультації з громадянами, то доля наданих громадянами пропозицій здебільшого є невідомою.

Так, лише в 5 містах (Краматорськ, Суми, Тернопіль, Херсон та Чернівці) було оприлюднено звіти про результати проведення консультацій із громадянами щодо проекту рішення про бюджет. Ще в 5 містах (Вінниця, Луцьку, Северодонецьку та Хмельницькому, Здолбуніві) були проведені в тому чи іншому форматі консультації, але не оприлюднено звітів за їх підсумками.

Безперечно, така практика не

може сприяти формуванню довіри до консультацій з боку громадян, які можуть вважати, що їх участю просто маніпулюють для легітимізації рішення. Зрештою це підбиває бажання громадян в подальшому брати участь у подібних консультаціях.

Протягом найближчих місяців експерти Громадського Партнерства «За прозорі місцеві бюджети!» проведуть повну оцінку рівня прозорості всіх стадій бюджетного процесу в усіх містах-обласних центрах та сформуєть на її основі Індекс прозорості місцевих бюджетів, який буде представлено восени цього року. Також, за результатами оцінки, для всіх міських рад будуть підготовлені та передані рекомендації з підвищення рівня прозорості бюджетного процесу.

СПОРТ, ҐЕНДЕР І БЮДЖЕТ: ЯК В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗАПРОВАДЖУВАТИ НОВІ ПІДХОДИ ДО ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СФЕРІ ФІНАНСІВ

Євгенія Генова

В Одесі вперше розпочала функціонувати робоча група, яка впродовж декількох місяців займатиметься проведенням гендерного бюджетного аналізу двох обласних програм – «Підтримка фізкультурно-спортивного руху» та «Інші заходи з розвитку фізичної культури та спорту».

Слово «гендер» все ще відлякує чимало українців, асоціюючись у них із «західними забавками» і – чомусь – одностатевими шлюбам, хоча це й абсолютно жодним чином не пов'язані між собою поняття. Ще більше здивувань викликає той факт, що гендер, виявляється, може бути безпосередньо включений до бюджетного процесу і мати прямі фінансові та соціальні наслідки для держави в цілому. Ще цікавіше дізнаватися про те, що урахування гендерних питань у найрізноманітніших сферах економіки, фінансів, соціального захисту тощо не лише може позитивно вплинути на стан економіки в цілому, а й, наприклад, знизити смертність та підвищити працездатність громадян.

12-13 лютого в Одесі вперше розпочала функціонувати робоча група, яка впродовж декількох місяців у

рамках проекту «Гендерне бюджетування в Україні» займатиметься проведенням гендерного бюджетного аналізу двох обласних програм – «Підтримка фізкультурно-спортивного руху» та «Інші заходи з розвитку фізичної культури та спорту». Схожі проекти вже реалізовувалися в інших областях України, де за цією ж методикою аналізували програми стосовно освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, спорту тощо, тож до червня члени робочої групи мають як проаналізувати «спортивні» програми Одещини, так і винести свої рекомендації щодо покращення розробки подібних програм. Детальніше – у матеріалі ІзбірКома.

Над чим працюватиме робоча група

Одеська область визначена пілотною для аналізу показників галузі «Фізична культура та спорт».

Зокрема у межах двох програм розглядатимуться показники діяльності місцевих центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» та показники фінансової підтримки місцевих осередків (рад) всеукраїнських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості. Обидві програми аналізуватимуться у аспекті показників, затверджених обласною комплексною програмою розвитку фізичної культури і спорту в Одеській області на 2018-2020 роки (рішення обласної ради від 21 грудня минулого року).

Вже у березні робоча група повинна представити перші напрацювання з гендерного бюджетного аналізу програм, а у травні-червні розробити пропозиції за його результатами щодо посилення гендерної рівності. Зокрема, рекомендації можуть стосуватися включення до програм положень, які сприятимуть дотриманню рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, заходів, які б враховували паритетну участь чоловіків та жінок, внесення змін до державної статистичної, адміністративної звітності та документів, що застосовуються в бюджетному процесі для врахування гендерного аспекту.

Як розповіла під час засідання місцева консультантка робочої групи з ГОБ Одеської області, радниці з питань місцевих фінансів **Олеся Голинська**, до її складу увійшли представники різних департаментів і управлінь Одеської облдержадміністрації, а також Головного управління Державної служби статистики в Одеській області:

«Бюджетна система нашої держави сьогодні стоїть на вістрі реформ, які проходять в Україні, коли перед нами є завдання третього етапу бюджетної децентралізації, адже після отримання як містами, так і сільськими/селищними громадами

більшого обсягу коштів, постало питання їх ефективного використання. Невипадково Одеській області у рамках цього всеукраїнського проекту, який реалізовується за підтримки Міністерства фінансів, дісталася завдання працювати з програмами фізкультури і спорту. Ці програми тут завжди виконувалися, навіть за найгірших умов, тож гендерно-орієнтований аналіз бюджетних програм повинен дати продуктивний результат».

Керівник робочої групи з реалізації ГОБ в Одеській області – **Сергій Колебошин**, заступник голови обласної державної адміністрації, а координує заходи з реалізації проекту в області від МФУ **Марина Зінченко**, директор департаменту фінансів ОДА.

За словами експертки з питань гендерно-орієнтованого бюджетування **Тетяни Іваніної**, робоча група збиратиметься декілька разів, для неї проводитимуться тренінги, а за результатами її діяльності буде напрацьовано відповідні рекомендації для розробників програм.

«Ця група – багатопрофільна, координацію здійснює департамент фінансів Одеської ОДА. Вивчатиметься абсолютно все: і мережа закладів, і розподіл вихованців між ними, і послуги, зрештою, буде розраховано вартість однієї одиниці такої послуги, чи рівною мірою вона розподіляється між чоловіками і жінками, чи якісні ці послуги тощо. Три подібні аналізи вже здійснювалися в інших областях, тож Одещині буде легше в цьому плані. По завершенню здійснення гендерного бюджетного аналізу в областях відбудеться розширена нарада, на якій всі області представлять напрацьовані результати та рекомендації Міністерству фінансів та галузевому Міністерству, іншим структурам, в тому числі і собі як розпорядникам

коштів, адже до складу робочих груп входять структури-розпорядники бюджетів», - розповіла вона.

Що таке ГОБ?

Гендерно-орієнтоване бюджетування – це не «данина моді», як, скоріш за все, подумають чимало наших читачів, а визнаний у світі ефективний інструмент досягнення гендерної рівності, який сприяє підвищенню ефективності використання бюджетних коштів й поєднує два процеси, не пов'язані між собою: забезпечення гендерної рівності і управління державними фінансами.

Гендерно-орієнтоване бюджетування можна застосовувати у всіх сферах, діяльність яких реалізується за рахунок коштів бюджету будь-якого рівня – починаючи від оборонних програм, програм з правоохоронної діяльності, закінчуючи освітою, охороною здоров'я, молодіжними програмами, заходами у сфері фізкультури та спорту, культури та мистецтва тощо.

На практиці реалізація ГОБ починається з такої важливої процедури як гендерний бюджетний аналіз. Спочатку визначають гендерні проблеми галузі, а далі отримують вихідні статистичні дані, зібравши інформацію про програми, що аналізуються. Потім проводиться аналіз заходів та послуг за програмою та бюджетних видатків. На цій основі з'являється можливість для формування практичних цілей та рекомендацій з посилення гендерної рівності.

Практичним результатом такого аналізу є внесення змін до бюджетних програм, їх моніторинг та оцінка.

У комплексі такий алгоритм має призвести до позитивних змін

продовження стор.13 >>

<< початок стор.12

бюджетної політики, а у глобальному масштабі - відійти від практик гендерно-нейтрального бюджету та наблизити нас до європейських стандартів гендерно-чутливого бюджетування.

Найцікавіше, що у радянський час цей принцип фактично деякою мірою впроваджувався під час будівництва міст і районів довкола великих підприємств. Так, спорудження дитсадків, поліклінік, так званих «будинків побуту» тощо довкола заводів, відкриття відомчих санаторіїв і баз відпочинку по суті відповідає принципам ГОБ, адже було покликано задовольнити більшу частину потреб працівників - як жінок, так і чоловіків. Власне, на думку експертів, запровадження такої системи вигідне самій державі, яка зацікавлена у здорових і економічно активних громадянах.

Як розповіла у коментарі Ізбіркому місцева консультантка робочої групи з ГОБ Одеської області Олеся Голинська, гендер - це соціально-психологічна характеристика особистості, сформована у процесі соціалізації, що визначає людину як жінку чи чоловіка і обумовлена культурою, традиціями, соціальними очікуваннями і нормами.

«До речі, часто це поняття аналогізують з поняттям «стать», та воно носить інший сенс, як біологічно обумовлені анатомо-фізіологічні відмінності між жінками і чоловіками. Корінними у питанні гендерної рівності є рівність прав та рівність можливостей, перша з яких означає наділення жінок та чоловіків юридично однаковими правами в усіх сферах життя та юридичне забезпечення рівних умов їх здійснення. Коли ми говоримо про рівність можливостей, то маємо на увазі фактичну можливість користування правами й свободами людини незалежно від статі. Що стосується гендерно-орієнтованого бюджетування - то сьогодні це не лише данина моді (хоча дійсно, в сьогоденнішньому суспільстві тенденція прихильності до гендерних питань досить відчутна). Це перш за все інструмент, спрямований на інтеграцію гендер-

ної складової у бюджетний процес. Його слід розглядати як впливовий елемент управлінської діяльності, пов'язаний із реалізацією ключового принципу вітчизняної бюджетної системи - принципу субсидіарності, направлено на наближення бюджетних послуг до їх безпосереднього споживача, тобто, через ГОБ ми реалізуємо рівність доступу до можливостей всіх людей, незалежно від їх статі, незалежно від їх гендерної ролі».

На думку експертки, в Україні існують бар'єри на шляху встановлення гендерної рівності:

«По-перше, це так звані гендерні стереотипи. Традиційно стереотипні ролі для жінки - «слабка стать», «берегиня домашнього вогнища», «домогосподарка» та інше. Так само для чоловіка - «сильна стать», «мачо», «голова», «захисник», «гаманець» .... По-друге, як не прикро це звучить, це гендерне насильство. Така інформація часто замовчується, але за даними міжнародних правозахисних організацій, 44% українців стикались у своєму житті з гендерним насильством; близько 75% потерпілих від гендерного насильства не звертались по допомогу або звертались до родичів. При цьому 98% випадків насильства в сім'ї - насильство щодо жінок, у 90% випадків домашнього насильства діти стають свідками. Далі - страшні цифри: 40% вбивств жінок коїться їх чоловіками; близько 1000 жінок в Україні гине від домашнього насильства щороку. По-третє - це гендерна дискримінація, або сексизм. Ось лише деякі цифри. Дівчата-студентки складають більшість у навчальних закладах (60-70% від числа всіх студентів). Але у віковій групі 55-59 років рівень освіти чоловіків вищий, ніж жінок, на 2,2%, у 60-64 роки - на 5,7%, 65-69 років - на 13,7%, у 70 років і старші - на 21,7%. При цьому 89% підприємств в Україні очолюють чоловіки, 11% - жінки. Жінки володіють 22% бізнесу і керують 6% великого бізнесу в Україні. Середня заробітна плата чоловіків в Україні на 23% перевищує середню зарплату жінок. 89% неповних сімей України - це сім'ї, де дітей виховує одна мати. Смертність чоловіків працев-

датного віку (28-45 років) у 4 рази більша порівняно з жінками. Серед хворих на туберкульоз 70% - чоловіків, ВІЛ/СНІД - 60% чоловіки. А 90% всіх ув'язнених в Україні - чоловіки», - наводить статистичні дані О. Голинська.

За її словами, поки що непереборним бар'єром є гендерні розриви у політиці, тобто упередження та обмеження щодо участі жінок у прийнятті політичних та громадських рішень. Так, Україна за показником представництва жінок у політиці займає 107 місце серед 145 країн світу. У Верховній Раді України 8 скликання - 11,9% жінок-депутаток (і це найбільший показник за останні 25 років). Водночас відсоток жінок в європейському парламенті складає 35%, у Швеції - 47%; Фінляндії - 41,5%; Болгарії - 21,7%; Естонії - 20,8%; Польщі - 20,2%; Латвії - 20%; Словаччини - 19,3%.

Гендерний портрет Одеської області

Як розповіли в Головному управлінні державної служби статистики, в Одеській області на 1000 жінок припадає 887,1 чоловіків, при цьому серед міського населення - 875,2, а сільського - 911,2. При цьому на тисячу новонароджених дівчаток припадає 1070 хлопчиків. Тенденція досить очевидна: попри те, що хлопчиків народжується більше, з віком статистика досить різко змінюється: вже у віці до 39 років на 1000 жінок - припадає 1020,2 чоловіків, у віці з 40 до 44 років чоловіків вже 942,8 на тисячу жінок, а у віці від 70 років - лише 489,3... В цілому жінок в області 52-56%. І, на жаль, саме гендерна нерівність та відсутність цього напрямку у державній політиці відіграє не останню роль у такій високій смертності чоловіків.

А ось заробітна плата у чоловіків в області вище на 25%, ніж у жінок. Так, в середньому на місяць жінки отримують 4050 грн, а чоловіки - 5141 грн (це показники нарахувань на місяць штатним працівникам). Цікаво, що на щаблі управлінців та вищих державних службовців різниця досить суттєва: 7602 грн у чоловіків та 5725 - у жінок. А от на щаблі найпростіших професій зарп-

лати майже однакові: 2436 грн у чоловіків та 2391 грн у жінок.

Серйозні диспропорції статистика помічає у розподілі жінок і чоловіків за видами економічної діяльності (власне, сферами, в яких працюють мешканці області). Наприклад, у галузі охорони здоров'я 79,1% працівників - жінки, у сфері освіти - 76,4%, у галузі фінансів - 72,6%, у сфері мистецтва, спорту і розваг - 68,7%. Водночас «чоловічими» все ще лишаються такі види діяльності як телекомунікації, транспорт, промисловість, операції з нерухомим майном, сільське господарство.

Як зазначає Олеся Голинська, у руслі удосконалення положень програмно-цільового методу Стратегією реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки задекларована інтеграція гендерно-орієнтованого підходу у бюджетний процес. Це забезпечить підвищення ефективності та якості наданих державних послуг з урахуванням потреб соціальних груп, у тому числі за гендерною ознакою, дозволить посилити підзвітність розпорядників бюджетних коштів та прозорість бюджету. Такі новації, на думку експертів, стимулюватимуть органи місцево-

Table: Середньооблікова кількість штатних працівників за видами економічної діяльності у 2016 році. Columns: Вид діяльності, осіб, з них жінок, % до середньооблікової кількості штатних працівників.

Чи стане ГОБ складовою бюджетного процесу?

Наразі експерти очікують, що Мінфін зробить гендерно-орієнтоване бюджетування рекомендованим або й обов'язковим у рамках середньо- і довготермінового бюджетного планування.

го самоврядування до зміцнення власної фінансової бази, впровадження сучасних методів управління фінансами, в тому числі в частині застосування елементів гендерно-орієнтованого підходу.

Table: Заробітна плата працівників Одеської області за професійними групами у 2016 році. Columns: Група професій, Всього, чоловіки, жінки, Кількість спостережень (осіб).

У ЛЮТОМУ 2018 РОКУ 90 ЖИТЕЛІВ ТАТАРБУНАРЩИНИ ОТРИМАЛИ БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

Протягом лютого, фахівці Татарбунарського офісу Мережі правового розвитку спільно з партнерськими організаціями, надали безоплатну правову допомогу 90 жителям міста та району. Найбільше клієнтів цікавили земельні та трудові відносини, пенсійне забезпечення, різні сімейні та спадкові питання. Для представників органів місцевого самоврядування відбулось традиційне щомісячне навчання, а для місцевих мешканців пройшла низка просвітницьких та інформаційних заходів.

В рамках навчально-комунікаційної програми «Школа секретарів місцевих рад» 16 лютого у читальній залі Татарбунарської районної бібліотеки в черговий раз зібралися секретарі сільських рад району та спеціалісти місцевих органів виконавчої влади. В ході заходу, вивчалися питання електронного декларування, підготовки та затвердження зведеної номенклатури справ, питання визнання громадянства України та порядку отримання першого паспорту громадянина України, співпраці місцевого самоврядування та органів реєстрації актів цивільного стану.

Розглядаючи питання подачі посадовими особами органів місцевого самоврядування та депутатами місцевих рад електронних декларацій, юрист **Павло Головатий** звернув увагу учасників семінару на найбільш проблемні процедурні питання, а також закликав актив-

но долучитися до інформування та допомоги з питань електронного декларування на місцях. Важливим питанням навчання стало підтвердження громадянства особами, які отримують перший паспорт громадянина України; порядок отримання першого паспорту громадянина України; отримання ІД картки взамін втраченої. Вказані питання були спільно розглянуті керівником Татарбунарського сектору ГУ ДМС України в Одеській області **Михайлом Ветрогомом** та керівником Офісу **Леонідом Семененком**. Під час висвітлення питання взаємодії місцевого самоврядування з органами державної реєстрації актів цивільного стану, керівниця районного відділу ДРАЦСу **Тетяна Шульга** зупинилася на питаннях підготовки документів для отримання свідоцтв про народження та реєстрації місця проживання новонароджених дітей.

У лютому 2018 року Татарбу-

нарський офіс Мережі правового розвитку продовжив ефективну практику надання правових консультацій на виїздах, до яких долучилися фахівці Татарбунарського бюро правової допомоги, спеціалісти місцевих органів виконавчої влади, нотаріус та адвокат. Зокрема, 20 лютого було проведено спільний виїзний прийом з надання безоплатних правових консультацій у приміщенні виконавчого комітету Рибальської сільської ради Татарбунарського району. Правові консультації місцевим мешканцям надавали керівник Татарбунарського Офісу Мережі правового розвитку **Леонід Семененко**, спеціаліст Бюро надання правової допомоги **Тетяна Райлян**, головний спеціаліст відділу з питань призначення, перерахування та виплати пенсій представництва Пенсійного фонду в Татарбунарському районі **Катерина Время**, спеціаліст районного центру соціаль-

них служб сім'ї, дітей та молоді **Катерина Кирган-Мангул**, адвокат **Олександр Ковпак**. До надання консультацій також долучилася секретар Рибальської сільської ради **Світлана Коломієць** та приватний нотаріус Татарбунарського нотаріального округу **Олександр Монастирліу** (в онлайн-режимі).

За правовою допомогою до правників звернулися 10 мешканців населених пунктів Рибальської сільської ради. Основними питаннями, які турбували людей, був перерахунок пенсій, оформлення документів для реєстрації права власності на земельні ділянки та питання розділу земельних ділянок, які надані для ведення особистого селянського господарства. Турбувало селян і питання неприйняття заходів реагування компетентними органами по відношенню осіб, які скоїли домашнє насилья. Зокрема, пана Володимира цікавило питання можливості поділу земельної ділянки, яку він отримав для ведення селянського фермерського господарства. Пан Олексій звернувся з питанням перерахунку пенсії, яку він отримав як тракторист. Пані Лідію цікавило питання виплати пенсії по втраті годувальника, а її сусідку пані Ганну - перерахунок призначеної за віком пенсії. Пан Василь звернувся з приводу порядку укладання договору оренди житлового приміщення та його реєстрації. Окремо слід відмітити звернення, яким надалі опікуватиметься адвокат Олександр Ковпак. Справа в тому, що донька пані Олесі померла при нестворених обставинах. Заявниця повідомила про те, що ні її, ні чоловіка працівники поліції з цього приводу не опитували, і результатів розслідування загадкової смерті своєї дитини вони не знають.

23 лютого, виїзний прийом було організовано спільно Татарбунарським офісом Мережі правового розвитку та Бюро правової допомоги на базі Татарбунарського районного Центру зайнятості населення.

Безоплатні правові консультації надавали керівник Татарбунарського Офісу Мережі правового розвитку **Леонід Семененко**, керівниця Бюро правової допомоги **Катерина Стратюк** та фахівець бюро **Тетяна Райлян**. Активну участь у консультуванні отримала юристка Центр зайнятості **Світлана Балик**.

Основними питаннями, які цікавили клієнтів, було укладання договорів оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення, отримання доручення на проведення відповідних дій та його нотаріального посвідчення, укладання договору дарування. Наприклад, під час здійснення прийому за допомогою звернувся мешканець міста Татарбунари **Анатолій**, якого цікавило питання підготовки та укладання договору оренди земельної ділянки сільськогосподарського призначення, яка належить його матері. Справа в тому, що жінці виповнилось 82 роки, вона самостійно рухатися не може. Мешкає в одному з населених пунктів району. Пан **Анатолій** занепокоений тим, що її можуть ошукати ті, хто буде укласти з нею договір оренди. Правники запропонували пану **Анатолію** взяти ситуацію під особистий контроль, отримати від матері довіреність та провести процедуру укладання договору з його нотаріальним посвідченням. Також під час виїзного прийому правники провели групові консультації з клієнтами та надали рекомендації щодо порядку підготовки документів та їх подання до ЦНАПу для проведення державної реєстрації права власності на житлові будинки і земельні ділянки.

Татарбунарський офіс Мережі правового розвитку Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» здійснює свою діяльність за підтримки МФ «Відродження» та співпрацює з Татарбунарською районною та міською радою, Татарбунарською районною державною адміністрацією.

При Координаційному офісі безпеки в місті Татарбунари створено Раду ветеранів-наставників

Прес-служба
Одеської обласної організації
ВГО «Комітет виборців України»

В лютому 2018 року, при Координаційному офісі безпеки в місті Татарбунари, створено Раду ветеранів-наставників, куди увійшли 5 ветеранів органів внутрішніх справ. Основним завданням цього консультативно-дорадчого органу буде здійснення на громадських добровільних засадах наставництва теперішніх поліцейських, участь у спільних патрулюваннях, просвітницьких та навчальних заходах, а також в будь-яких інших ініціативах, які сприятимуть створенню більш безпечного середовища в громаді.

Первинне рішення про створення при Координаційному офісі безпеки в місті Татарбунари Ради ветеранів-наставників було прийнято 12 лютого 2018 року на засіданні правління Татарбунарської районної громадської організації «Правозахист інвалідів, ветеранів та пенсіонерів силових структур». Одним із основних завдань Ради ветеранів-наставників буде наставництво та передача досвіду діючим поліцейським та підвищення іміджу та довіри до поліції. Зокрема, надання допомоги у професійній підготовці офіцерів поліції, сприяння у вирішенні їх службових задач, забезпечення процесу ефективної адаптації молодих фахівців до умов служби в практичному підрозділі поліції. Крім того, члени Ради ветеранів-наставників будуть залучатися до під-

готовки та діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку, проведення просвітницьких та навчальних заходів з місцевими жителями (особливо школярами та молоддю), участі в спільних патрулюваннях та інших ініціативах задля підвищення безпеки в громаді.

Координаційний офіс безпеки в місті Татарбунари було створено в лютому 2017 року на базі Татарбунарського офісу Мережі правового розвитку Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України». Координаційний Офіс безпеки створено у вигляді інформаційно-координаційного центру (майданчику) без формалізації статусу. Метою діяльності Офісу безпеки було визначено забезпечення сталої безпеки в м. Татарбунари та Татарбунарському районі Одеської області як результату спільної участі та відповідальності органів місцевого самоврядування, органів поліції та державної служби з надзвичайних ситуацій, громадських організацій, місцевих мешканців, інших зацікавлених державних та недержавних організацій. Завдання Координаційного Офісу безпеки, а також особливості його діяльності викладені в ухваленому Меморандумі «Про створення Координаційного офісу безпеки». Меморандум підписали керівники 16 організацій, в тому числі Татарбунарська ра-

йонна рада, Татарбунарська РДА, Татарбунарська міська рада, Татарбунарське відділення поліції, відділ ДСНС, районний сектор ДМС, громадське формування з охорони громадського порядку «Козацька варта - Татарбунари». Спільним рішенням, для практичної реалізації положень Меморандуму, функції голови Координаційного Офісу безпеки покладено на представника Одеської обласної організації Комітету виборців України **Леоніда Семененка**, який має значний досвід в діяльності поліції, органів юстиції та громадській роботі та користується значним авторитетом в громаді.

Питання залучення ветеранів органів внутрішніх справ до безпечних ініціатив в громаді постало не на порожньому місці, воно було на вустах багатьох офіцерів-ветеранів. І справа тут в тому, що з одного боку, в ході реформи поліції з'явилося багато проблемних моментів та значна кількість поліцейських без необхідного практичного досвіду. З іншого боку, величезний потенціал ветеранів органів внутрішніх справ, які проживають в громаді, жодним чином не використовується (часто навіть немає елементарної поінформованості та комунікації). Процес адаптації ставлення до служби і подальше професійне зростання новачків значною мірою визначає робота їх керівника та особистого

наставника. Однак, як видно, питання наставництва у теперішній поліції взагалі не підіймається, а якщо і є, то носять формальний характер. Як сказав ветеран органів внутрішніх справ, майор міліції у відставці, колишній начальник відділення дільничних інспекторів міліції **Валерій Кашкаван**, він навіть не знає свого дільничного інспектора поліції. А у цього поважного чоловіка є чому повчитися не лише тим, хто сьогодні примірює погони офіцерів поліції, а навіть тим, хто обіймає керівні посади.

Як зазначив пенсіонер МВС, майор міліції у відставці **Євгеній Грибачов**, мотивація і ефективність поліцейських, які починають працювати в практичних підрозділах поліції, значною мірою залежить від їх успішної адаптації. Після призначення на посаду, молода людина, у якій відсутній практичний та життєвий досвід, отримує великий обсяг самостійної професійної роботи, їй необхідно засвоїти норми та цінності колективу, увійти в складну систему відносин, зайняти своє місце в громадському житті цього підрозділу поліції та самоствердитися, проявити свої схильності, інтереси й можливості. Часто новачки не готові до таких випробувань. А отже, наставники з числа пенсіонерів та ветеранів ОВС можуть стати тими, хто зможе до-

помогти молодим «необстріляним» офіцерам поліції знайти себе у самостійному поліцейському житті.

Пенсіонер МВС, майор міліції у відставці, начальник міліції громадської безпеки РВ МВС **Віктор Яременко** підкреслив, що раніше наставництво в органах внутрішніх справ України було складовою частиною професійної та психологічної підготовки осіб рядового і начальницького складу. В результаті роботи наставника, зможе формуватися ціннісна мотиваційна сфера молодого поліцейського, його порядність, відповідальність, чесність та готовність до самопожертви заради громадян і виконання Присяги, даної на вірність народу України.

Пенсіонер МВС, начальник кримінальної міліції РВ, майор міліції у відставці, адвокат **Олександр Ковпак**, зазначив що діяльність Ради ветеранів-наставників зможе в цілому запобігти плинності кадрів, зміцнити службу та виконавську дисципліну і законність серед особового складу відділення поліції. Також це може стати фактором підвищення позитивного іміджу та довіри до поліції серед населення міста та району. На його думку, ефективна робота Ради наставників у роботі з молодими поліцейськими сприятиме формуванню і підтриманню у останніх сприятливої мотивації до служби. Також він впевнений, що така співпраця керівництва відділення поліції та Ради ветеранів Координаційного офісу безпеки сприятиме становленню молодих офіцерів поліції, закріплення їх за новим місцем несення служби, а місцевим мешканцям допоможе підвищити впевненість у дієздатності поліції щодо їх захисту від кримінальних посягань на життя, здоров'я та майно.

Раду ветеранів-наставників створено у складі п'яти членів громадської організації «Правозахист інвалідів, ветеранів та пенсіонерів силових структур», а очолив її пенсіонер МВС, майор міліції у відставці **Євгеній Грибачов**.

Ініціатива «Координаційний офіс безпеки як інструмент інституціоналізації безпечного середовища в громаді» впроваджується Татарбунарським Офісом Мережі правового розвитку Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України», спільно з Татарбунарською районною та міською радою, Татарбунарською районною державною адміністрацією, за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Фото: керівник Координаційного офісу безпеки в місті Татарбунари, підполковник міліції у відставці **Леонід Семененко** та голова Ради ветеранів-наставників, майор міліції у відставці **Євгеній Грибачов**.

Купувати авто чи керувати ним за дорученням?

Леонід Семененко,
юрист Татарибунарського Офісу
Мережі правового розвитку
Одеської обласної організації
ВГО «Комітет виборців
України»

На прикладі доволі типової життєвої історії керівник Татарибунарського Офісу Мережі правового розвитку **Леонід Семененко** нагадує автолюбителям про приказку «Скупий платить двічі». А керуючись своєю юридичною практикою, розповідає, які нюанси можуть виникнути при оформленні автомобіля, що був у вжитку; скільки це може коштувати; що таке довіреність і які ризики підстерігають того, хто купив авто за дорученням.

Давайте розглянемо таку ситуацію – певно, найбільш поширену на території України. У брата мого друга (назвемо його Володимиром) вже років 8 є «звичка»: раз на рік він змінює автівку. При цьому купує не нові автомобілі з салону, а такі, що вже були в користуванні. Вся схема полягає в наступному: Володимир купує за 8-10 тисяч доларів б/в автомобіль, трохи його «марафетить», їздить близько року – і за ті ж гроші продає. Але при цьому він не переоформлював авто, а їздив з генеральним дорученням. Так само він вчинив і рік тому – купив чергове авто. Але сталася криза, і

продати авто за ціною придбання Володимир не зміг. Тому вирішив залишити його собі. Все б нічого, але настав час проходити ТО. Відігнав чоловік свою машину на ліцензоване СТО, де після огляду виявилось, що номери кузова та двигуна «перемінені»: тобто, автомобіль крадений. Зі складнощами Володимир автомобіль з СТО забрав і з великими труднощами продав на запчастини за 3 тисячі доларів. Думаю, не треба пояснювати, що економія на переоформленні авто виявилася набагато меншою, ніж збитки від продажу авто на запчастини. От і виходить, що «Скупий платить двічі».

Далі – про те, які нюанси можуть виникнути при оформленні б/в автомобіля, скільки це може коштувати і що таке довіреність.

Довіреність – це письмове повноваження, що видається однією особою іншій для представництва перед третіми особами. Довіреність може діяти не більше трьох років. Також кількість осіб, яким видається довіреність, не обмежена. Видається довіреність нотаріусом.

Довіреності бувають різними:

- **Генеральна** – уповноважує на управління та розпорядження майном довірителя, тобто на право зняття та постановки на облік, на право продажу та здачі в оренду.

- **Спеціальна** – на здійснення юридичних дій у певній сфері, наприклад, на право керування автомобілем.

- **Разова** – видається на вчинення однієї дії, наприклад, на проходження державного техогляду.

У довіреності на автомобіль повинні бути прописані:

- Серія, номер та дата видачі ПТЗ та реєстраційного документу, а також найменування організації, що його видала,

- Марка, реєстраційний знак, ідентифікаційний номер, рік випуску, номер двигуна та кузова, колір кузова автомобіля.

Також автолюбителям потрібно пам'ятати, що при управлінні автомобілем за дорученням вони повинні мати при собі ще й тимчасовий реєстраційний талон. За його відсутності водій притягується до адміністративної відповідальності

(талон необхідно оформити протягом 10 днів після отримання доручення та діє він тільки за наявності техпаспорту автомобіля).

Ризики, що підстерігають автолюбителя, який купив авто за дорученням:

- Стаття 248 Цивільного Кодексу України передбачає право довірителя в будь-який час скасувати видане доручення і передоручити автомобіль іншій особі. Тобто ця інша особа має право забрати ваш автомобіль.

- Якщо юридичний власник машини помер, доручення стає не дійсним, а автомобіль переходить до його спадкоємців.

- Якщо щось трапилося з вами, довіреність теж автоматично анулюється.

- У випадку ДТП адміністративну або кримінальну відповідальність несе водій, який перебував за кермом автомашини. Але заяву до суду про відшкодування збитків може бути пред'явлена як винному водієві, так і господареві авто (тому що він є власником джерела підвищеної небезпеки).

- Якщо ви захочете продати автомобіль за дорученням, то видалити нове доручення ви маєте право тільки на термін, що залишився до закінчення первинного доручення.

Ще один нюанс: постанова та штраф приходять до людини, яка «довірила» свою машину, тобто власнику транспортного засобу.

І, звичайно ж, якщо машина крадена, то ви навряд чи знайдете людину, яка продала її вам за дорученням. Але нервів витратите багато, поки доведете, що не ви вкрали автомобіль.

Отже, перш ніж «купувати» авто за довіреністю, шановні автолюбители, тричі подумайте, чи варті зекономлені гроші ваших нервів.

Офіси Мережі правового розвитку створені та працюють за підтримки програмної ініціативи «Права людини та правосуддя» Міжнародного Фонду «Відродження».

Погляди, відображені у цьому матеріалі, належать його авторам і можуть не співпадати з думкою Міжнародного фонду «Відродження».

ЧИ Є ЕФЕКТИВНОЮ ПОЛІТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО УЧАСТІ В МІСЬКИХ СПРАВАХ У СЕВЕРОДОНЕЦЬКУ

Внаслідок впровадження децентралізації громади поступово отримують ресурси, повноваження, самостійність та стають повноцінними політичними гравцями

Саме тому надзвичайно актуальним є підвищення рівня залучення громадян як необхідної умови для подальшого сталого розвитку громад та забезпечення належного управління. Без належної участі самих мешканців значно менше шансів забезпечити потужний розвиток реформованих громад. Саме зараз у місті після проведення та отримання результатів вимірювання рівня залучення громадян до управління міста вже можна говорити про передумови створення моделі взаємної відповідальності влади та громади.

Як показало дослідження, рівень залучення громадян до вироблення міської політики в місті Северодонецьк не можна назвати достатнім, проте він є вищим середнього. Наприклад, за результатами дослідження відповідності визначеним 10 принципам залучення громадян встановлено, що в м. Северодонецьк найкраще забезпечувалась відповідність принципу права. Він отримав близько 70%. Для визначення рівня відповідності принципу права було проаналізовано 13 критеріїв та встановлено рівень їх практичного застосування.

1. Повною мірою наявна на офіційному сайті міськради переважна

більшість визначеної інформації, зокрема:

- порядок складання та подання запити на П.І.,

- зразки форм для подання запити на П.І.,

- інформація про посадових осіб, або структурний підрозділ, до обов'язків якого включено надання відповідей на запит, а також їх контактні відомості,

- перелік видів публічної інформації.

2. Дотримано принцип наявності на офіційному сайті переліку інформації, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню у форматі відкритих даних та порядок доступу до таких даних.

3. Наявність на сайті регламенту міської ради.

4. Оприлюднено порядок звернення громадян та зобов'язання міськради у розгляді відповідних звернень.

5. В міськраді є порядок розгляду звернень громадян, які надійшли у формі електронних петицій (зміни до Статуту територіальної громади м. Северодонецьк).

6. Є окремий документ, яким регулюється проведення консультацій з громадянами у формі надання коментарів, зауважень та пропозицій до проектів рішень міськради.

7. Наявний документ, яким ре-

гулюється порядок діяльності консультативних органів - Положення про Громадську раду при Северодонецькій міській раді.

8. Відсутній документ, яким регулюється порядок діяльності консультативних спеціалізованих органів.

9. Дотримано принцип наявності документу, яким регулюється проведення громадських слухань.

10. Дотримано принцип наявності документу, яким регулюється порядок внесення місцевої ініціативи, - Положення про місцеві ініціативи в місті Северодонецьк.

11. Дотримано принцип наявності документу, яким регулюється проведення загальних зборів громадян за місцем проживання.

12. Дотримано принцип наявності документу, який регулює реалізацію «громадського бюджету», - Положення про Громадський бюджет (бюджет участі).

13. Відсутній документ, який регулює порядок застосування інших форм активної участі.

Найменшу оцінку відповідності принципам залучення громадян отримав принцип оцінки - 10%. За результатами аналізу п'яти критеріїв було встановлено наступний рівень відповідності принципу по кожному з критеріїв:

1. Не дотримано принцип, за яким

в ОМС визначено відповідальну посадову/-і особу/-и або структурний/-і підрозділ/-и по здійсненню заходів з оцінки заходів інформування, консультування та залучення громадян до активної участі.

2. Не дотримано принцип, за яким були б наявні плани по проведенню оцінки заходів інформування, консультування та активного залучення громадян, в яких визначено періодичність проведення оцінки, інструменти для проведення оцінки, відомості, які збираються для проведення оцінки. Існують плани по проведенню оцінки заходів інформування, консультування та активного залучення громадян. В планах визначено періодичність проведення оцінки, ключові показники, інструменти для проведення оцінки. Громадяни також залучаються до проведення оцінки.

3. Не дотримано принцип, за яким до проведення оцінки ефективності залучаються громадяни (форми зворотнього зв'язку при проведенні будь-яких очних чи електронних заходів, робота незалежних експертних груп, залучення зовнішніх аудиторів і т.п.).

4. Не дотримано принцип, за яким оцінка ефективності проведених заходів проводиться на регулярній основі та оприлюднюється.

5. Частково дотримано принцип, за яким використовується широкий

набір показників при оцінці: як кількісних (кількість скарг, звернень, учасників, пропозицій і т.п.), так і якісних (виконання поставлених завдань, успішні та невдалі елементи і т.п.).

Отже, ситуація в місті характеризується:

- відносно невисоким рівнем відповідальності людей за стан справ на своїй території, низькою довірою до інституцій влади та високим рівнем суспільної напруженості. Водночас відбувається консолідація активних і небайдужих людей навколо актуальних проблем, продовжується активна діяльність різноманітних рухів;

- представники органів влади вважають, що влада є зацікавленою в залученні мешканців до розвитку громади та достатньо сприяє активності мешканців, але так вважає меншість представників громадськості.

Дослідження – це перший крок в оцінці залучення громадян до вироблення міської політики в Северодонецьку. Тому наступні кроки в цьому процесі за вами, шановні северодончани!

Докладніше про громадську кампанію по залученню громадян до управління містом можна дізнатись на сайті Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України».

Емфітевзис та оренда земель сільськогосподарського призначення: ВІДМІННОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ

Питання щодо укладання договору емфітевзису виникло не даремно. На прийом до правничих Татарбунарського Офісу Мережі правового розвитку звернулися одразу декілька селян, яких цікавили питання укладання договору емфітевзису. Люди цікавилися: що доцільніше – емфітевзис чи оренда землі? Роз'яснення надають юристи Офісу при Одеській обласній організації ВГО «Комітет виборців України» **Леонід Семененко** та **Павло Головатий**.

Якщо говорити про емфітевзис, то, він як правовий інститут, попри багатотисячолітню історію свого існування, у вітчизняному законодавстві з'явився відносно недавно — лише у 2004 році, у зв'язку з прийняттям нового Цивільного кодексу України. Взагалі емфітевзис є правом користуватися чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.

Договір емфітевзису порівняно з договором оренди землі сільськогосподарського призначення має ряд переваг. Але на наш погляд, в умовах існування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, вбачаються певні ризики, щодо можливості фактичного «викупу» сільськогосподарських земель.

Крім того, як Мінагрополітики, так і народними депутатами розроблено законопроекти, які начебто направлені на вдосконалення правового регулювання права емфітевзису, але фактично запропоновані зміни максимально наближують право емфітевзису до права оренди, але більше хвилює намагання розширити права емфітевзиса та орендаря щодо розпорядження чужими земельними ділянками без згоди їх власників. На відміну від договору оренди землі, умови договору емфітевзису (в т.ч. істотні умови) є не настільки законодавчо визначені.

При укладенні цього договору сторони перш за все повинні керуватися главою 33 Цивільного кодексу України та главою 161 Земельного кодексу України. **Жодних типових договорів емфітевзису в Україні не затверджено.** Спеціальне законодавство, яке б детально врегулювало правові відносини, що виникають з договору емфітевзису, також відсутнє. Отже, сторони багато умов можуть визначити на свій власний розсуд.

Термін договору емфітевзису. Як правило, емфітевзис укладається на невизначений строк або ж є довгостроковим (максимальний строк договору визначений лише у випадку, якщо об'єктом договору є землі державної або комунальної власності, і становить 50 років). Не встановлений також і мінімальний строк договору емфітевзису (як уже згадувалося, у випадку оренди землі сільськогосподарського призначення мінімальний строк оренди становить 7 років).

Форма договору емфітевзису. Договір емфітевзису, як і договір оренди землі, має бути укладений у письмовій формі та відповідно до статті зареєстрований. Нотаріальне посвідчення договору емфітевзису законодавством чітко не вимагається, проте на практиці, як правило, його здійснюють.

Розмір та періодичність оплати за договором емфітевзису. Розмір плати, її форма, умови, порядок та строки її виплати встановлюються договором емфітевзису. На відміну від договору оренди землі, розмір плати за договором емфітевзису не залежить від нормативної грошової оцінки землі. Оплата може здійснюватися як періодично, так і разовим платежем, або ж за будь-яким іншим принципом, визначеним сторонами. На відміну від договору оренди землі, законодавчо не встановлені межі розміру оплати за договором емфітевзису.

Сторони договору емфітевзису. Сторонами цього договору є власник земельної ділянки та особа, яка виявила бажання користуватися цією земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (землекористувач). Суб'єктами емфітевзису є власник земельної ділянки та особа, яка виявила бажання користуватися останньою для сільськогосподарських потреб (землекористувач, емфітевта). Стороною відносин емфітевзису не може бути особа, якій земельна ділянка надана на умовах постійного користування чи на умовах оренди. Об'єктом емфітевзисного права є користування земельною ділянкою сільськогосподарського призначення, що знаходиться у приватній, комунальній або державній власності.

До земель сільськогосподарського призначення належать сільськогосподарські угіддя — рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги, а також не-сільськогосподарські угіддя (ст.22 ЗК). Таке користування має обмежений характер, оскільки власник передає емфітевті право володіння та право цільового користування земельною ділянкою, зберігаючи за собою право розпорядження нею. Сторони можуть звизити межі цільового використання земельної ділянки, наприклад, зазначивши, що вона має використовуватися під рілля або багаторічні насадження тощо.

Особливі умови договору емфітевзису. Поряд з очевидними перевагами емфітевзису над договором оренди землі, цей правовий інститут має і свою специфіку:

- на відміну від договору оренди землі, емфітевзис може відчужуватися іншій особі; землекористувачем;
- власник земельної ділянки має переважне право на купівлю емфітевзису;
- якщо за договором оренди землі сторони можуть бути заміне-

ні лише за спільною згодою (крім встановлених законодавством випадків), орендар має право передавати землю в суборенду лише якщо це передбачено в договорі оренди, то у випадку укладення договору емфітевзису землевласник, якщо землекористувач використовує землю за цільовим призначенням і не погіршує характеристик земельної ділянки, має достатньо обмежені засоби впливу на користування землекористувачем земельною ділянкою.;

– варто також зазначити, що емфітевзис може передаватися землекористувачем у спадок.

Леонід Семененко та Павло Головатий, юристи Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України»

він особисто несе відповідальність за свої дії.

2. Чи вигідно селянам укладати договори про встановлення емфітевзису замість договорів оренди землі? На перший погляд, вигода в селянина є: адже він може отримати відразу велику суму грошей, продавши емфітевзис сільськогосподарському підприємству чи іншій юридичній особі.

3. Однак розмір цієї суми залежа-

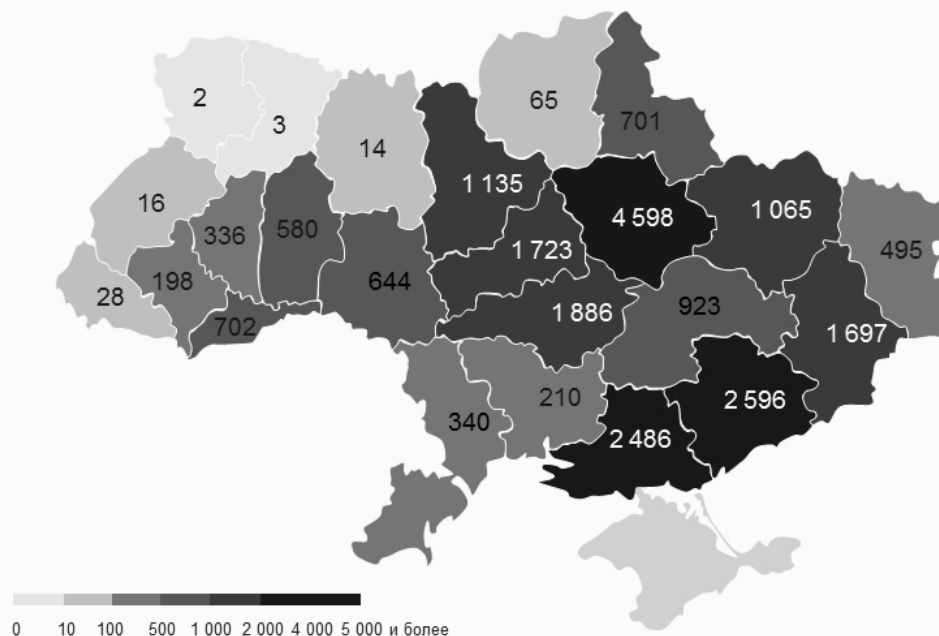
зміг би отримати від продажу самої ділянки.

7. В умовах дії мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, ціни на них значно занижені, а отже і дохід від продажу емфітевзису буде значено меншим, ніж продаж земельної ділянки.

8. Не забудьте, що після продажу емфітевзису іншій особі, власники земельних ділянок будуть зобов'я-

Зарегистрированные права эмфитевзиса

Количество, включая перепродажу, за период с 2011 года по 1 квартал 2016 года

Источник: Министерство юстиции Украины

Це важливо! Підставою встановлення емфітевзису є договір про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (договір про емфітевзис). За договором про емфітевзис власник земельної ділянки відплатно чи безвідплатно передає іншій особі право користування земельною ділянкою, зберігаючи щодо неї право власності.

Договір про встановлення емфітевзису формально є консенсуальним, оскільки для виникнення емфітевзисного права не вимагається передачі земельної ділянки. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) може відчужуватися і передаватися у порядку спадкування.

Рекомендації власникам земельних ділянок сільськогосподарського призначення:

1. Укладати чи не укладати договір про встановлення емфітевзису – це право кожного землевласника,

тиме від строку, на який встановлений емфітевзис. Цілком очевидно, що якщо строк емфітевзису становитиме не більше 15–20 років, то власник земельної ділянки не отримає значної суми коштів. І лише при продажу емфітевзису, строк якого становить 30 і більше років, власник ділянки зможе розраховувати на більш-менш пристойну суму.

4. З іншого боку, укладення договору про передачу права користування земельною ділянкою на умовах емфітевзису іншій особі тягне за собою настання певних негативних наслідків матеріального характеру.

5. Продаючи емфітевзу, власник земельної ділянки одночасно отримує певну суму грошей, але у подальшому щорічні платежі, які отримують орендодавці, він отримувати не буде.

6. Після скасування мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення, власник земельної ділянки, продавши емфітевзу, отримає значно менше коштів, ніж він

зани сплачувати земельний податок на неї. Отже, ви наражаєте своїх нащадків на те, що вони будуть вимушені сплачувати земельний податок до тих пір, поки не викуплять право емфітевзису на свою ділянку у емфітевта. Передача своєї земельної ділянки на умовах емфітевзису, може спричинити настання негативних матеріальних наслідків, отже ми рекомендуємо власникам цих ділянок передавати їх (до вирішення питання про зняття мораторію на їх продаж) в оренду. Якщо ж ви вирішили укласти договір встановлення емфітевзису, то ми пропонуємо проводити таку дію лише у разі крайньої необхідності.

Офіси Мережі правового розвитку створені та працюють за підтримки програмної ініціативи «Права людини та правосуддя» Міжнародного Фонду «Відродження».

Погляди, відображені у цьому матеріалі, належать його авторам і можуть не співпадати з думкою Міжнародного фонду «Відродження».

РІВЕНЬ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ВИРОБЛЕННЯ МІСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В ЧЕРНІГОВІ ВСЕ ЩЕ НЕ МОЖНА НАЗВАТИ ДОСТАТНІМ

Ефективне залучення містян до процесів розробки та прийняття рішень, що стосуються життя громади, мало би актуалізувати вирішення найважливіших для мешканців питань, а також сприяти збільшенню взаємної відповідальності влади та громади. Передумови для цього є, але наскільки системно вони реалізуються на практиці?

Дане питання було одним із ключових в дослідженні, проведеному ГО «Центр Добродієв» в Чернігові.

Вимірювання рівня залучення громадян до управління містом відображає можливості для впливу на процеси управління містом та реальну картину з їх впровадженням і якістю реалізації заходів.

Як показали результати дослідження, рівень залучення громадян до вироблення міської політики в Чернігові все ще не можна назвати достатнім, проте він є вищим від середнього. Загальна оцінка за визначеними критеріями склала 17,7 балів з 31 можливого.

Найкращим, що вдається реалізувати в місті в сфері співпраці влади та громади, виявилось використання практик консультування з громадянами в процесах прийняття рішень. Дана оцінка становила 8,4

балів з 10,9 можливих.

Чернігівці мають реальну можливість звертатися до керівників міста не тільки на особистих прийомах, але і через спеціальну форму на офіційному сайті міськради. Успішно реалізується можливість подачі електронних петицій. Діють Громадська рада при Чернігівському міському голові, Рада ветеранів АТО, членів їх сімей та членів сімей загиблих (померлих) воїнів АТО. Періодично проводяться опитування громадської думки з актуальних питань розвитку громади. Не дотримано лише критерій, за яким автори проєктів рішень на регулярній основі у відкритій формі збирають коментарі від жителів громади до проєктів рішень, в тому числі використовуючи зауваження та пропозиції в електронному вигляді через спеціальну форму на сайті.

Також на рівні вище середнього в м. Чернігові використовуються практики інформування громадян (оцінка 5,2 балів з 7,8 можливих). Основні інформаційні компоненти на сайті Чернігівської міської ради наявні. Як частково дотримані визначено лише критерії щодо інформування в спрощеному вигляді про бюджет міста, та щодо анонсування подій за участю міського керівни-

цтва, а також відносно оприлюднення аудіо/відеозаписів засідань постійних депутатських комісій і пленарних засідань сесій ради. Відсутні на сайті лише стенограми та протоколи засідань виконавчого комітету ради, а також аудіо/відеозаписи засідань.

Сфера, яка, як показало дослідження, потребує набагато більшої уваги в місті Чернігів – це використання практик активного залучення громадян. За досліджуваний період оцінка склала лише 4,1 балів з 12,4 можливих. Невисокий бал пояснюється відсутністю в м. Чернігові реалізації таких процедур як «місцеві ініціативи», «загальні збори за місцем проживання» або інших інструментів активної участі громадян у формуванні та реалізації місцевої політики. Проте в місті успішно здійснено реалізацію процедури «громадського бюджету».

Дослідженням відповідності визначеним 10 принципам залучення громадян, виявлено, що в м. Чернігові найкраще забезпечувалась відповідність принципу права з рівнем 79%, а також принципів зрозумілості (65%), активної громадянської позиції (63%) та часу (62%).

Найменшу оцінку відповідності

отримав принцип оцінки – 10%, а відносно невисокими виявилися рівні відповідності щодо забезпечення принципів: координації – 13% та підзвітності – 17%.

Інші три принципи – об'єктивність, відданість, ресурси – з досліджуваних десяти забезпечено на рівні дещо вище від середнього: рівень відповідності становить від 56% до 59%.

В місті Чернігові діє Програма розвитку громадянського суспільства з конкурним підходом – будь-яка громадська організація може подавати ідею та брати участь у відкритому конкурсі. Є Програма реалізації Бюджету участі, в рамках якої проводиться інформаційна кампанія щодо можливості долучитись до розробки міської політики.

ОМС інвестує в громадянське навчання для дорослих та молоді, проводить спеціальні заходи по підвищенню громадянської обізнаності. Підтримує ініціативи, які впроваджуються іншими, але мають на меті розвиток громадянської активності. Розвиває партнерства з громадськими організаціями, надає громадським організаціям підтримку, шляхом надання грантів, або їх аналогів, та проведення навчання.

Також в Чернігові представлені результати Стратегічних сесій з розвитку міста, які відбувалися в рамках розробки нової стратегії розвитку Чернігова, та в яких взяли участь більше 400 громадських активістів, а з чиновниками міських управлінь були проведені відповідні тренінги. Концепція розвитку Чернігова включає чотири напрямки: конкурентоспроможне та інноваційне місто, розвиток житлово-комунального господарства та інфраструктури «Комфортне місто», розвиток людського потенціалу «Людина -- понад усе», розвиток туризму «Чернігів -- туристичне місто».

З позитивного досвіду міста можна відзначити ініціацію створення робочої групи з дизайн-коду міста Чернігова, а також прийняття Концепції розвитку велоруку в Чернігові та початок дій по її реалізації, хоча і не без труднощів. Програмою розвитку велосипедного руху на 2017-2020 роки передбачено створення мережі велодоріжок (більше 180 км), облаштування велопарків. Проєкт велосипедного руху розробляється громадськими активістами (квітень

2017, ГО Простір злагоди), проте рівень залученості мешканців міста до нього не є достатнім.

Це вказує ще на одну проблематику громадської участі – часту пасивність самої громади в тих питаннях, які не можуть бути вирішені одночасно, а потребують процедурності, певної послідовності та комплексних узгоджених дій.

Мешканці міста можуть використовувати низку можливостей задля таких змін в підходах органів місцевого самоврядування до управління громадою, які дозволять забезпечити покращення і інфраструктури міста, і життя містян. Проте для цього потрібна подальша системна одночасна робота в напрямку підвищення активності представників громади та в розумінні представниками влади того, що використання доступних механізмів участі громадян – підхід, який дасть змогу врахувати соціальні чинники у плануванні, а також зменшувати ризики у процесі прийняття та реалізації управлінських рішень.

Докладніше про громадську кампанію по залученню громадян до управління містом можна дізнатись на сайті Одеської обласної організації ВГО «Комітет виборців України» за посиланням.

Довідково: Проєкт «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проєкт спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів.

ЯК ЛУЦЬК ПРАКТИКУЄ НОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЛОКАЛЬНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Марія Доманська

Обласний центр Волині може стати прикладом застосування локальних інструментів місцевої демократії.

Тут хоч і не все гладко, втім напружено й реалізується достатньо цікавого для громадян.

Волинський ресурсний центр розвитку місцевої демократії у партнерстві із Комітетом виборів України в Одеській області дослідив місто на предмет якості взаємодії з громадянами. Зокрема, й реалізації інструментів місцевої демократії.

Бюджетні слухання

Уже два роки поспіль у Луцьку проводять, так звані бюджетні слухання. Це спосіб почути городян, їх думку про проект бюджету і чи вірно влада розпоряджається їх коштами.

З 2016 року у місті діє обов'язкова процедура проведення громадських слухань. Міська рада прийняла бюджетний регламент 31 серпня 2016 року, а вже 28 вересня додала уточнення про частоту проведення громадських слухань щодо бюджету.

Згідно зі ст. 14 Бюджетного регламенту «громадські слухання щодо бюджету міста є однією з форм участі громади міста у здійсненні місцевого самоврядування». Кожен може

взяти участь у слуханнях і ніхто не може бути примушений до участі або неучасті у слуханнях, окрім осіб, участь яких у слуханнях є обов'язковою відповідно до цього регламенту. Уся інформація, у тому числі копії документів, пов'язана з підготовкою і проведенням слухань розміщується на офіційному сайті міської ради, оприлюднюється у місцевих ЗМІ та іншими способами, відповідно до цього регламенту. Громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік, перед внесенням на розгляд виконавчого комітету Луцької міської ради проекту рішення про затвердження бюджету міста Луцька на відповідний календарний рік (рішення №13/9).

Ініціювати проведення громадських слухань з питань бюджету повинен міський голова не пізніше як за 30 днів до розгляду цього питання на засіданні виконавчого комітету Луцької міської ради. У випадку, якщо міський голова не скликав громадські слухання, то вони скликаються за ініціативою постійної комісії міської ради з питань планування соціально-економічного розвитку, бюджету та фінансів не пізніше як за 30 днів до розгляду вказаного питання на засіданні виконавчого комітету Луцької міської ради.

Молодіжна рада

Спеціалізований консультативно-дорадчий орган Молодіжна рада при Луцькому міському голові — ще один спосіб комунікації із громадськістю.

Ще у квітні 2014 року тодішній Луцький міський голова Микола Романюк підписав розпорядження про створення такого громадського дорадчого органу.

Основним завданням ради є сприяння реалізації громадянами конституційного права та вирішенню проблем міста.

Представники молодіжної ради можуть:

- готувати і подавати пропозиції щодо діяльності Луцької міської ради у сфері молодіжної та соціальної політики;
- розробляти актуальні соціальні програми для міста;
- здійснювати реалізацію молодіжних, соціальних програм за підтримки виконавчих органів Луцької міської ради;
- активно співпрацювати з молоддю щодо благоустрою міста та впровадження здорового способу життя;
- опрацьовувати отримані результати своєї діяльності та подавати у їх в установленому порядку міській раді.

Щороку у раді перебирають голову і набирають нових членів. Нині на початку 2018 року розпочався процес формування нового складу ради.

Питання стратегічного бачення розвитку Луцька постало дуже давно. Втім, вдатися до серйозної розробки стратегії місто надихнули самі мешканці.

У березні 2016 року «Громадський

рух «ЧЕСНО» зібрав депутатів Луцькрани, аби обговорити стратегічні пріоритети обласного центру Волині. У більшості пунктів думки сходилися. За результатами зустрічі було прийняте рішення створити групу «Стратегування».

Так, буквально через два тижні тодішній Луцький міський голова видав розпорядження «Про склад комітету зі стратегічного планування розвитку міста Луцька». Згодом громадська організація «Молодіжна платформа» зібрала Форум розвитку міста Луцька, який відбувся у рамках проекту «Публічна політика» — ГО «Всеукраїнська Громадянська Платформа Нова Країна», за партнерства програми Active Citizens — British Council, Волинської православної богословської академії та за участі Луцької міської ради.

Цей захід зібрав понад сотню службовців, громадських активістів та бізнесменів, які гуртом цілий день працювали над дуже глибокою стратегією розвитку міста.

Після цього Луцькрада вирішила серйозно взятися до справи. Виконавчий комітет ради оголосив тендер на 81 тисячу гривень, за які

мають розробити стратегію міста. Погодилося опікуватися цим питанням Волинське обласне громадське об'єднання «Асоціація регіонального розвитку». Робота триває.

Довідково: Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів.

Громадські слухання: світова та українська практики

Андрій Гончаров

Участь громадян є необхідною умовою відкритості та прозорості державної влади. Більше того, відкритість і прозорість влади – це не данина демократичній моді та далеко не потяг до наслідування західної традиції, а нагальна потреба, яка на пряму впливає на розвиток держави.

Участь розглядається, як один з найважливіших принципів управління в демократичному суспільстві. Основна функція громадянської участі – захист інтересів громадян та їхніх груп.

Одним із ключових і найбільш поширених інструментів взаємодії влади та громадян є громадські слухання. Популярність цієї практики пояснюється її зручністю як для влади, так і для громадян. Адже завдяки консультативній природі слухань органи влади отримують сигнал про найбільш тривожні проблеми для населення, а громадяни, у свою чергу, мають можливість не тільки висловити свою думку, але й дати рекомендацію стосовно вирішення проблеми.

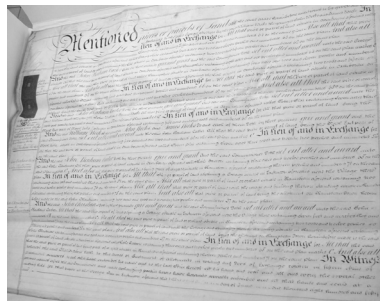
Враховуючи специфіку загальних громадських слухань, варто зазначити той факт, що вони сконцентровані на більш глобальних проблемах державного рівня, тому часто можуть вимагати від учасників відповідної підготовки або освітньої спеціалізації. Крім того, враховуючи масштаби, такі слухання доволі складні в організації проведення. На локальному рівні громадські слухання більш аналітичні та мають потужніші результати, адже мешканцям громади зрозуміліші і ближчі проблеми в межах самої громади, як-то проблеми вуличного освітлення, тарифи на комунальні послуги або особливості містобудування та використання земельних ділянок. До того ж громадські слухання є доволі ефективним інструментом для діалогу між громадою та органами місцевої влади.

Історична та світова інтроспекція

Сама практика громадських слухань, імовірно за все, зародилася в Англії в XIX столітті. Так, згідно з дослідженнями Джона Форестера, на початку процесу обгороджування для кожної ділянки землі, яка мала бути додана, потрібен був окремий акт парламенту. Громадські збори були проведені для того, щоб створити петицію до парламенту, аби обгородити землю, а пізніше,

щоб виказати заперечення проти акту, створеного парламентом. Адже фактично під час процесу обгороджування відбувалося насильницьке захоплення дворянами селянських наділів і масового витіснення селян з їхньої землі, яку потім обгороджували й перетворювали на пасовиська. Ці громадські збори перебували в розпорядженні комісії з неупередженості. Спочатку всі комісари призначалися парламентом, однак у пізніші роки мінімум один комісар призначався в ході публічних обговорень. У 1845 році «Закон про загальне обгороджування» створив постійних комісарів, які направляли до парламенту всі законопроекти, щоб почути про проблеми громадян. Використання комісій для того, щоб почути громадські занепокоєння з приводу охоплення земель, стало одним з перших прикладів публічного слухання.

Сьогодні ж громадські слухання представляють собою відкриті збо-

ри посадових осіб та громадян, на яких учасникам дозволено пропонувати своє бачення проблеми, але чиновники не зобов'язані приймати якісь дії у відповідь на них або, як правило, навіть публічно відповідати. Громадські слухання, як правило, організуються для збору громадської думки та занепокоєнь з політичних питань перед тим, як органи влади приймуть рішення або вживатимуть заходів. Як зазначає Крістофер Карповіч, «публічні слухання є, мабуть, найпоширенішим інструментом участі громадськості в Сполучених Штатах, що використовується всіма рівнями влади для різних цілей».

По-перше, дозволяючи громадя-

нам висловлювати свою точку зору щодо різних питань, чиновники можуть отримати краще відчуття громадської підтримки чи протидії певній проблемі. По-друге слухання дають громадянам можливість відчувати силу власного голосу. Шанс виступити також може дати змогу змінити поведінку виборних представників, надаючи інформацію, демонструючи підтримку, затягуючи рішення, засуджуючи та встановлюючи порядок денний. По-третє, часове обмеження публічного слухання дає змогу представити рівні можливості усіх точок зору без будь-якої домінуючої на дискусії людини. Така рівність може забезпечити більшу можливість для того, аби думки представників меншин були почуті чиновниками.

Разом із тим головні плюси громадських слухань як інструменту взаємодії громадян з владою часто стають головними недоліками. Перша проблема – це структура зустрічі. Громадяни, як правило, можуть надати тільки короткі заяви, які не дають відповідного часу виступу для розробки різних поглядів. «Формат відгуку» не дає їм можливості розвивати і обмінюватися ідеями та рішеннями. Оскільки більшість громадських слухань проводять державні установи з таких питань як планування або будівництво, розмова може бути технічною, що ускладнює для неекспертів розуміння предмету обговорення. Друга проблема, яка була виявлена в дослідженні Фей Ломакса Кука, Мішель Деллі Карпіні та Лоуренса Джокобса, показала, що частка громадськості, яка відвідує громадські

слухання, становить лише 25%. Так само більшість людей, які їх відвідують, як правило, є більш освіченими та багатими, що призводить до непропорційного представлення точок зору. Крім того, громадяни, які відвідують публічні збори є тими, хто найбільше зацікавлений і має економічний інтерес у результаті рішення. Також, ті, хто говорить, як правило, мають найбільш сильну думку, тоді як більшість людей, які відвідують слухання, взагалі не говорять.

Тим не менш, попри всі свої не-

доліки, громадські слухання все ж таки залишаються найбільш ефективним і простим механізмом взаємодії з владою саме завдяки своїй консультативній природі. Однак варто зазначити, слухання бувають кількох типів, що також впливає на їх ефективність.

Цікавинки із практики США

Власне, вище описаний «консультативний» формат проведення громадських слухань є найпоширенішим. Однак у США з 2005 року використовується метод «співвіднесення з реальністю», що дозволяє об'єднувати думки зацікавлених осіб. Даний метод розроблений «Urban Land Institute». Він спрямований на досягнення балансу інтересів

в процесі вирішення питань територіального розвитку. «Співвідношення з реальністю» має на увазі роботу в групах (8-10 чоловік), які є лідерами в приватному, державному та некомерційному секторах. Кількість учасників заходу може досягати 300 чоловік. Як показала практика, в ході взаємодії учасники приходили до висновків, до цього їм не очевидно, що в більшій мірі відповідають інтересам суспільства.

Так, наприклад, у 2009 році у Філадельфії внаслідок світової економічної кризи довелося закрити дефіцит бюджету у розмірі 108 мільйонів доларів у наступні шість місяців; дефіцит за п'ять років, за прогнозами мав скласти понад 1 млрд доларів. Тому міська влада збиралася скоротити ресурси, що належать місту, в тому числі закрити три зимові катки, доки не буде знайдено приватного фінансування, ще 68 літніх басейнів, близько 11 бібліотек, а також ще три бібліотеки мали втратити свої недільні години. Крім того, планувалося ліквідувати прибирання житлових вулиць. Таке рішення міської влади означало скорочення

220 робочих місць та ліквідацію 600 вакантних позицій. Міський директор фінансів Роб Дубов пояснив, що ситуація в Філадельфії є частиною глобальної економічної кризи, і з цієї причини місто не може очікувати значної допомоги від когось ще.

У відповідь «Penn Project for Civic Engagement», що базується в Пенсільванському університеті, створив цивільний форум Tight Times, Tough Choices. Метою форуму було дати громадянам можливість сказати, як буде витрачено бюджет на 2010 рік. В свою чергу міський заступник прес-секретаря Лук Батлер заявив, що процес формування бюджету не розпочнеться, поки не буде зібрана вся інформація з громадських слухань. Ідея всього процесу полягала в тому, щоб громадяни мали змогу зважити реальний вибір для міста і надати органам місцевої влади інформацію про те, як громадяни воліють розподілити бюджет міста.

Тоді в 2009 році у громадських слуханнях взяли участь близько 1710 людей, що склало лише 0.1% від усього населення міста (1.568 млн). Взагалі, ця ініціатива трохи схожа на практику місцевого бюджетування. Специфічним для даного випадку було використання громадських слухань, які дозволяли громадянам

дизнаватися про процес бюджетування та ставити питання державним посадовим особам. Крім того, поділ на невеликі групи дозволив учасникам мозкового штурму, обговорювати пріоритети та надавати пропозиції.

Розділивши членів форуму на робочі групи (приблизно по 20 чоловік), учасники мали переглянути варіанти вибору бюджету, що стоять перед містом, вирішити, яким чином вони вважають за краще працювати з угодами, і пояснити, чому вони зробили саме такий вибір. Потім групам було надано робочий лист і запропоновано переглянути список з більш ніж 26 способів закриття бюджетних прогалів у розмірі близько 200 мільйонів доларів. Як результат деякі групи змогли досягти зниження витрат, а інші збільшили надходження шляхом не тільки збільшення існуючих податків та комісій, а й впровадивши нові.

Форум призвів до позитивного обговорення, коли громадяни мали можливість обговорити важливі пи-

продовження стор.21 >>

<< початок стор.20

тання. Маючи професіоналі-модераторів вони допомогли зберегти діалог і забезпечили можливість того, щоб всі голоси були почуті. Значна частина енергії громадянина була відвернута від переслідування фантазій та фантомів, що генерували активісти, які наполягли на певних легких рішеннях і незначних виправленнях. Тож такий метод громадських слухань допоміг мешканцям усвідомити, що вони можуть допомогти, знайти рішення, навіть якщо вони знаходять по за межами владного поля. Крім того, громадяни, працюючи над бюджетом, можуть знайти рішення, які місцева влада хотіла б уникнути у власних інтересах.

Інструмент громадських слухань в руках українського суспільства

У відповідності до статті 13 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади. Однак пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування. Крім того, громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік. А територіальна громада має право проводити громадські слухання — зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, ставити питання та вносити пропозиції щодо вирішення проблем місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування. Предметом громадських слухань відповідно до законів є «питання місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування. Тож, як бачимо, законодавець рекомендує для українців «консультативний» тип громадських слухань. Однак у пункті 4 ст.13 закону «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначається, що врегулювання особливостей застосування інструменту громадських слухань в умовах кожної конкретної громади має бути у Статуті територіальної громади. Водночас закон не зобов'язує територіальні громади мати свої статuti, а лише надає їм таке право. У разі відсутності Статуту територіальної громади або на період до його прийняття, може бути розроблено і ухвалено такий місцевий нормативний акт як Положення про громадські слухання.

Слід зазначити, що процедури

проведення слухань, майже у більшості випадків є невинувато складними. Це, знову ж таки, пов'язано із тим, що закон делегував право врегулювання порядку проведення слухань саме органам місцевого самоврядування шляхом прийняття статутів громад. Подекуди окрім статуту, порядок проведення слухань додатково врегулюється ще й окремими положеннями місцевої ради, як то у Вінниці, Миколаєві, Сумах, Харкові, Черкасах, Чернівцях та Чернігові. Інколи такий порядок речей призводить до того, що норми Положення про громадські слухання суперечать вимогам Статуту територіальної громади, часто звужуючи права територіальної громади. Наприклад у Чернігові для проведення громадських слухань треба зібрати 500 підписів, однак в положенні ця цифра складає вже 1500 підписів. У Хмельницькому в статуті громади під виглядом громадських слухань подається процедура проведення депутатських звітів.

В деяких містах для проведення слухань ініціативній групі ще треба зібрати підписи на підтримку проведення слухань. В середньому, строк встановлюється в межах 15 днів, а кількість необхідних підписів коливається від 250 (Дніпро) до 800 (Вінниця). Однак, відповідно до ст.13 Статуту територіальної громади міста Ужгород громадські слухання проводяться за правилами загальних зборів, тому необхідно зібрати підписи 1/3 від загальної кількості громадян, які проживають у місті. Такий підхід до процедури організації громадських слухань відбиває бажання активних громадян робити будь-які дії ще на першому етапі. Процедура таким чином штучно ускладнюється, та фактично підміняє собою іншу форму громадської участі.

У громадських слуханнях, окрім членів громади, також участь беруть посадові особи органів місцевого самоврядування, депутати міської ради. Часто для того, аби просунути або притлумити ту чи іншу ініціативу, запрошуються «свої люди», які просто продавають необхідне рішення для міської влади, або зацікавлених осіб подаючи це під виглядом думки громадськості. Наприклад у березні 2017 року у Луцьку відбулись громадські слухання щодо обгрунтованості здорожчання у маршрутних таксі. Були виражені пропозиції щодо проведення повного обліку пасажиропотоку на всіх маршрутах у місті; провести огляд транспортних засобів на предмет їх справності та зручності; презентувати концепцію щодо запроваджен-

ня «електронного квитка» та узгодити із перевізниками план реалізації. Однак завдяки тому, що у залі найбільш активну позицію прийняли представники від перевізників, жодних рішень прийнято не було.

Що ж стосується питань, які розглядаються на громадських слуханнях, то вони входять в межі компетенції органів місцевої влади. Також діють постанови Кабінету Міністрів України щодо порядку проведення громадських слухань з питань містобудівної документації, впливу на довкілля, ядерної енергетики, об'єктів приватизації групи «Г» (стратегічні об'єкти, об'єкти комунальної власності, тощо) та інші.

У громадських слуханнях на добровільних засадах беруть участь члени територіальної громади. На них запрошуються посадові особи органів місцевого самоврядування, депутати міської, районних у місті рад, керівники органів самоорганізації населення, представники місцевих осередків політичних партій та громадських організацій, керівники підприємств, установ та організацій, діяльність яких пов'язана з питаннями, що обговорюються. Така норма наявна в майже усіх нормативних актах місцевих рад обласних центрів.

Враховуючи все вище згадане, громади опиняються в умовах, коли інструмент громадських слухань максимально формалізується і віддається на поруки бюрократії. Місцева влада часто організує громадські слухання тільки в обов'язково передбачених законом випадках, наприклад як із процесом «декомунізації» назв вулиць. Крім того, часто результати громадських слухань просто нівелюються завдяки їхній консультативній природі.

Тим не менш, в Україні є приклади, коли проводилися суто формальні громадські слухання, але їх результат змушував змінити риторику органів місцевої влади на користь інтересів громади. Наприклад, в Одесі в 2015 році після ряду громадських слухань в проект Генерального плану міста були включені зауваження, які стосуються парків і прибережної зони, що викликали в 2013 році найбільший резонанс. Однак сталося не так, як гадалося. У 2016 році був прийнятий план зонування території, який у багатьох пунктах суперечив Генеральному плану і тим самим зводив нанівець досягнення громадських слухань.

У 2015 році в Чернігові підтримали ідею щодо проведення громадських слухань з приводу створення Залізничного парку. Проведення громадських слухань підтримали в ході збору підписів майже чотири тисячі мешканців міста. Відповідним розпорядженням міського голови затверджено план заходів та склад Дорадчого комітету. Учасникам громадських слухань, яких зареєструвалося понад 90 чоловік, лідери ініціативної групи та депутати міськради озвучили власне бачення розвитку території між вулицями Привокзальною та Жабинського. Зокрема, вони мали наміри на місці занедбаної зеленої зони створити музей Чернігівської залізниці, відновити літній кінотеатр, фонтан і танцювальний майданчик. На громадських слуханнях учасники дійшли згоди, що проект створення парку повинен бути погоджений на засіданні виконкому міськради, а остаточне рішення щодо парку має ухвалити чергова сесія міської ради. По суті цей проект був спрямований на відновлення парку, який був заснований у 1944 році. Крім цього, прийнято рішення звернутися до Чернігівської міської ради та її виконкому щодо необхідності вирішення проблеми відведення з території мікрорайонів Привокзальна та Жабинського дощових і талих вод, шляхом побудови у цьому мікрорайоні зливової каналізації. Рішення про створення парку культури і відпочинку «Залізничний» 12 березня 2015 року під час пленарного засідання 49-ї сесії Чернігівської міської ради депутати прийняли майже одноголосно.

Наразі реалізація цього рішення знаходиться у «підвішеному» стані через різні місцеві проблеми.

Останнім часом потроху популяризується практика проведення громадських слухань стосовно бюджету міста. Такий підхід дозволяє ознайомитися громаді із положеннями витрат бюджету на запланований рік. З одного боку, це крок на зустріч до громадян, які далекі від розуміння, що таке бюджет міста, як він працює і з чого складається. Зворотною стороною медалі стає позбавлення громадян реальної ролі у визначенні

пріоритетних сфер бюджетування, адже результати голосування по всім пунктам складають одноголосну підтримку. Така практика є у Львові, Луцьку, Дрогобичі та інших містах України.

Як бачимо, поки що громадські слухання як інструмент взаємодії місцевої влади та громади мають доволі неоднозначні успіхи. З одного боку, місцеві ради приймають рішення на основі результатів слухань, а з іншого боку ті ж самі ради максимально ускладнюють або формалізують процес проведення самих слухань. Тим не менш вони залишаються найбільш ефективним та простим інструментом для обміну думок між органами місцевого самоврядування та громадянами завдяки консультативному характеру такого формату.

Довідково: Проект «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проект спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів.

БЮДЖЕТ УЧАСТІ В МІСТАХ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗРІЗ

Андрій Гончаров

На сьогоднішній день в Україні широкою ходою крокує реформа децентралізації, яка дає змогу вдихнути нові сили в життя селищ

Паралельно із цим обертів набирає інша ініціатива – громадські бюджети. Ми вирішили проаналізувати положення громадських бюджетів всіх обласних центрів України, аби підкреслити ключові тенденції даного механізму прямої демократії.

Бюджет участі – це демократичний процес, який надає можливість кожному громадянину брати участь в розподілі коштів місцевого бюджету через створення проектів для покращення міста та/або голосування за них. Будь-який житель міста може подати проект, пов'язаний з покращенням життя в місті, взяти участь у конкурсі, перемогти в голосуванні і спостерігати за тим, як його проект реалізують в рамках бюджету.

має циклічний характер, тобто проекти розраховані на впровадження протягом одного року, і процедура повторюється щороку. Власне, такий вид бюджету може бути запроваджений у будь-якій установі на будь-якому рівні – на рівні міста, мікрорайону, школи, будинку культури.

Такий підхід призвів до того, що самі мешканці направляли кошти з бюджету на найбільш актуальні проблеми, закриваючи «чорні плями», які могла не бачити або не помічати міська влада.

Світова практика

На сьогодні важко точно сказати, яка кількість міст використовує цю практику. За попередньою оцінкою співробітника Світового банку Тяго Пейшого, цифра досягла понад півтори тисячі міст світу.

Так, наприклад, у Парижі партисипаторний бюджет становить

50/50 між великими проектами (до 1,2 млн грн на проект) та малими (до 360 тис. грн на один проект). Після доволі потужної агітаційної кампанії Чернігівська міська рада отримала 73 проекти, з яких 56 відповідали всім поставленим в положенні вимогам. Слід зазначити, що голосування проводилося винятково у письмовій формі. Однак участь у голосуванні взяли трохи більше 11,5 тисяч мешканців міста, а це лише 4% населення Чернігова.

В Черкасах бюджет участі закріплено в цільовій програмі на 2017-2019 роки, в рамках якої щороку планується виділяти по 5 млн грн. При цьому кошторис одного проекту не має перевищувати 1 млн грн. Серед особливостей програми – можливість голосування як в електронному вигляді, так і в паперовому. З-поміж 54 проектів було обрано шість.

В Полтаві, як і в Черкасах, вирішили прийняти положення по бюджету участі у вигляді цільової програми на п'ять років: 2016-2020. Від міського бюджету щорічно виділяється 1%. З них на малі проекти – до 300 тис. грн, що становить 60%, і великі – від 300 тис. грн до 1 млн грн – 40%. У 2016 році в бюджеті участі Полтави взяли участь 3633 мешканців міста. Було обрано 19 великих проектів та 34 малих.

Загальноукраїнська практика партисипаторного бюджету

В цілому ж на сьогодні партисипаторний бюджет активно впроваджується в більш ніж 45 містах, 23 з яких – обласні центри. Середньостатистичне положення по бюджетам участі в містах України виглядає наступним чином.

У більшості випадків це положення, які встановлюють процедури бюджету участі. Фінансування для бюджету участі в таких випадках розподіляється щороку з бюджету міста. Але є випадки, хоча й небагато, коли реалізація бюджету участі регулюється цільовою строковою програмою – як у Дніпрі, Харкові, Полтаві, Северодонецьку та Черкасах. В таких містах існує певний ризик, що строк дії програми після її завершення не буде подовжено і, відповідно, не буде забезпечено подальшу реалізацію бюджету участі.

мешканців міста на підтримку проекту – 25 підписів за малий проект і 50 підписів за великий. Зазначимо, що в Одесі та Харкові для того, аби проект взяв участь у голосуванні, необхідно зібрати 50 підписів. Доволі показовим в цьому плані є Київ, де для малих проектів необхідно набрати 50 голосів, а для великих – 200 голосів відповідно.

Більшість міст обрали для авторів проектів та виборців віковий ценз у 16 років та реєстрацію в місті, де проводиться кампанія. Лише у 8 обласних центрах віковий ценз становить 18 років (Одеса, Дніпро, Житомир, Івано-Франківськ, Луцьк, Хмельницький, Харків та Черкаси). Найменший віковий ценз у Миколаєві, де участь у партисипаторному бюджеті можуть взяти мешканці Миколаєва, які досягли 14 років. Низький віковий ценз допомагає залучити безпосередньо молодь до участі в житті міста.

Доволі цікаву практику впровадили в Одесі та Харкові, де авторами **продовження стор.23 >>**

Participatory Budgeting, Porto Alegre, 1989

Sources: www.participatorybudgeting.org; www.elbag.org; www.inthesetimes.com

Бразильське диво

Початок своєї історії даний вид процесу бере в бразильському місті Порту-Алегрі. У 80-х роках військова диктатура добігла свого кінця, а до влади прийшла ліва Робітничка партія. Одночасно з приходом до влади партії в 1985 році впроваджується перший в світі бюджет участі (в Україні поширеними назвами є також «партисипаторний» бюджет, «громадський бюджет»). Починалося все із зібрань на рівні мікрорайонів, коли люди збиралися і обговорювали проблеми, які їх турбують. В рамках цих зібрань обиралася ініціативна група, що контролювала процес реалізації потреб. Голосування проводилося із дотриманням доволі складних математичних формул, суть яких зводилася до того, що мікрорайони, які мали меншу кількість мешканців, але брали у голосуванні більш активну участь – отримували більше коштів, ніж великі і пасивні. То був не спосіб активізації мешканців, а комплексна програма, що передбачала певний спосіб керування містом. Ця ідея вписується у дві концепції – прямої демократії і лібералізації, тобто обговорення.

В основі процесу лежить розподіл визначеної долі коштів бюджету безпосередньо мешканцями районів, відповідно до їх потреб. Голос мешканців є обов'язковими до виконання. Другий елемент – бюджет

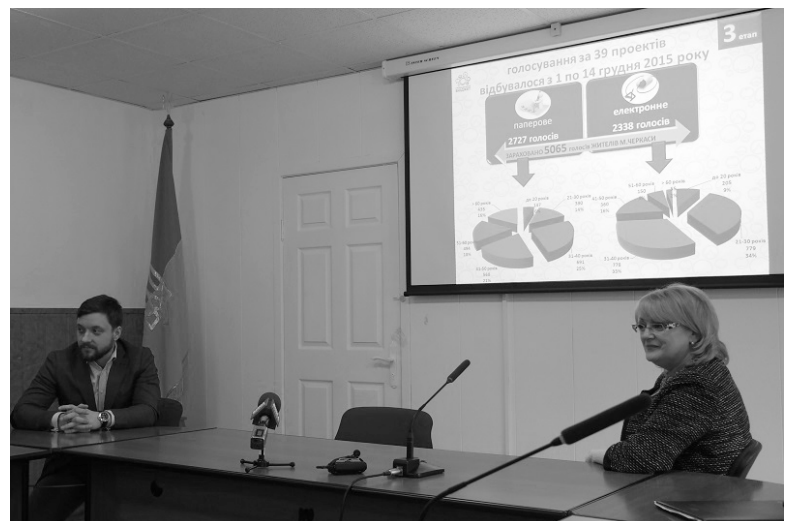
5% міського бюджету, що дорівнює приблизно 100 млн євро. Голосування проводиться як в письмовій, так і в електронній формі. В Нью-Йорку в 2015 році бюджет участі складав 0,06% від бюджету міста, що дорівнювало 31 млн доларів. Процедура голосування тут має свої особливості. По-перше, голосування проводиться тільки в друкованому вигляді. В основі процесу – виборність делегатів, які представляють проекти, і публічне обговорення. Крім того, голосування проводиться окремо в кожному районі.

В Кьольні бюджет участі реалізується з 2007 року. Вже в перший рік роботи, в процесі взяло участь 11 000 жителів і було відібрано 300 проектів в результаті он-лайн голосування, остаточне рішення щодо їхньої реалізації мала Міська Рада. Громадяни, у яких немає доступу до інтернету, можуть подавати проекти письмово. Бюджет участі на другий рік роботи склав 311 мільйонів з 4 мільярдів євро загального бюджету.

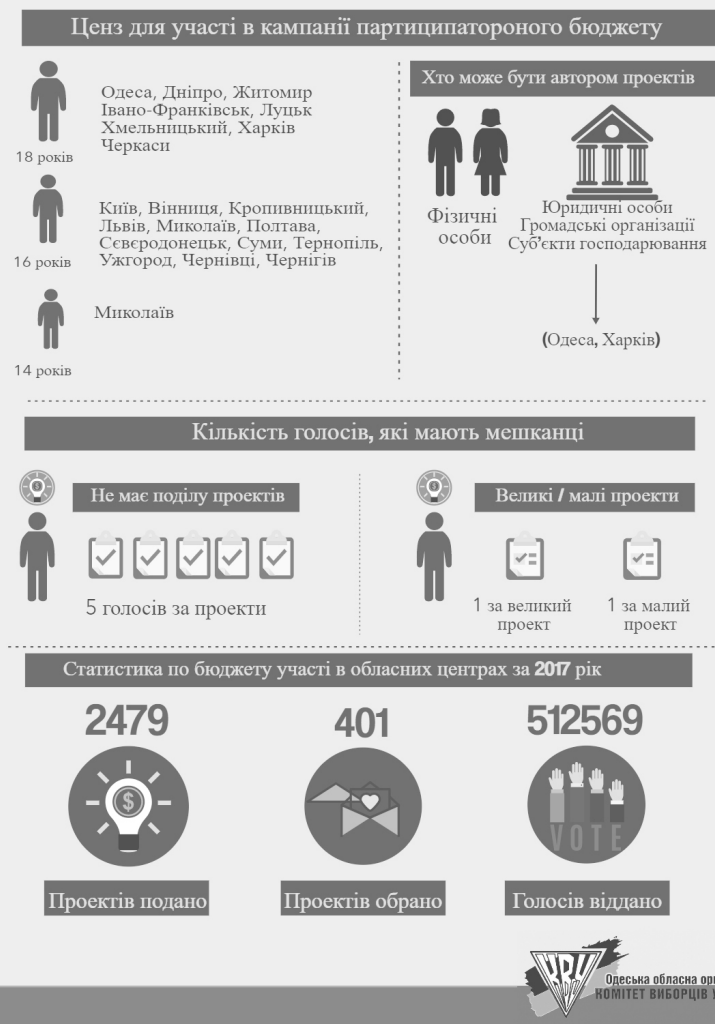
Пілотні проекти бюджету участі в Україні

В Україні вперше бюджет участі було впроваджено в 2015 році в трьох містах: Чернігові, Черкасах та Полтаві.

На старті у Чернігові бюджет участі становив 4,8 млн грн (1% від доходу бюджету міста). Суму поділили

Бюджет Учасі в обласних центрах України

<< початок стор.22

проектів можуть виступати громадські організації та суб'єкти господарювання. Причому в Харкові для громадських організацій встановили квоту у 40%. В цілому позитивний підхід на практиці призводить до того, що в розподілі бюджету участі беруть участь політичні партії, комунальні підприємства, установи та заклади (останні взагалі напряму фінансуються з місцевого бюджету), що протирічить самому принципу бюджету участі – делегувати громадянам частину влади.

Що ж стосується строків голосування, то вони різняться від 10 до 15 днів. Найбільш довгий термін голосування встановили в Харкові – 60 днів. А от встановлення результатів займає від двох до п'яти робочих днів. Крім того, у всіх обласних міс-

тах голосування проводиться як в електронному так і в письмовому вигляді.

Регіональні особливості реалізації бюджету участі в містах України

Окремо можна виділити ряд міст, які мають свої неповторні особливості. Так, наприклад, в Києві для того, аби проєкт було допущено до голосування, необхідно провести публічне обговорення.

В Дніпрі в положенні про «Бюджет участі» чітко визначені сфери, в рамках яких можливо подавати проєкти: безпека та громадський порядок, благоустрій та інфраструктура, енергозбереження, культура та туризм, комунальне господарство, навколишнє середовище, освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, спорт та телекомунікації, зв'я-

зок та інформаційні технології.

В Івано-Франківську на початку календарного року є обов'язковим проведення публічних дискусій про пріоритети розвитку міста та визначення проблем - тематики проєктів. В Сумах автори проєктів можуть звертатися за консультацією стосовно визначення вартості проєкту та з інших питань щодо заповнення форми проєкту до відповідних виконавчих органів Сумської міської ради.

В 19 обласних центрах відповідно до положень міських рад про бюджет участі мешканці міст мають можливість проголосувати як через електронну систему, так і в пунктах голосування заповнивши відповідний бланк.

Але в Одесі, Ужгороді та Луцьку голосування проводиться винятково в електронній формі, що значно обмежує коло потенційних учасників лише до активних користувачів Інтернету. У харків'ян процедура також винятково електронна, але вони мають вибір між голосуванням через електронну систему, або через термінал в ЦНАПі.

Цікаво, що лише у двох обласних центрах міська влада звернула увагу на права соціально незахищених верств населення. В Миколаєві мешканці міста, які внаслідок фізичних особливостей не мають можливості самостійно заповнити бланк для голосування або особисто проголосувати в пунктах для голосування, мають право скористатись допомогою своїх рідних, близьких та інших осіб, доручивши їм подати заповнений бланк для голосування. При подачі бланку для голосування довіреною особою мають бути пред'явлені паспорт, відповідне посвідчення особи, яка доручила їм подати бланк для голосування. А в Северодонецьку право на участь у голосуванні та подачу проєктів мають вимушено переміщені особи.

Також слід зазначити, що в містах, де є поділ проєктів на великі та малі, мешканці можуть віддати свій голос за один великий та один малий проєкт. Однак кияни мають право проголосувати за 5 проєктів. Такий підхід більш характерний для міст, де немає поділу проєктів на великі та малі, як-то в Одесі, Житомирі, Луцьку та Харкові.

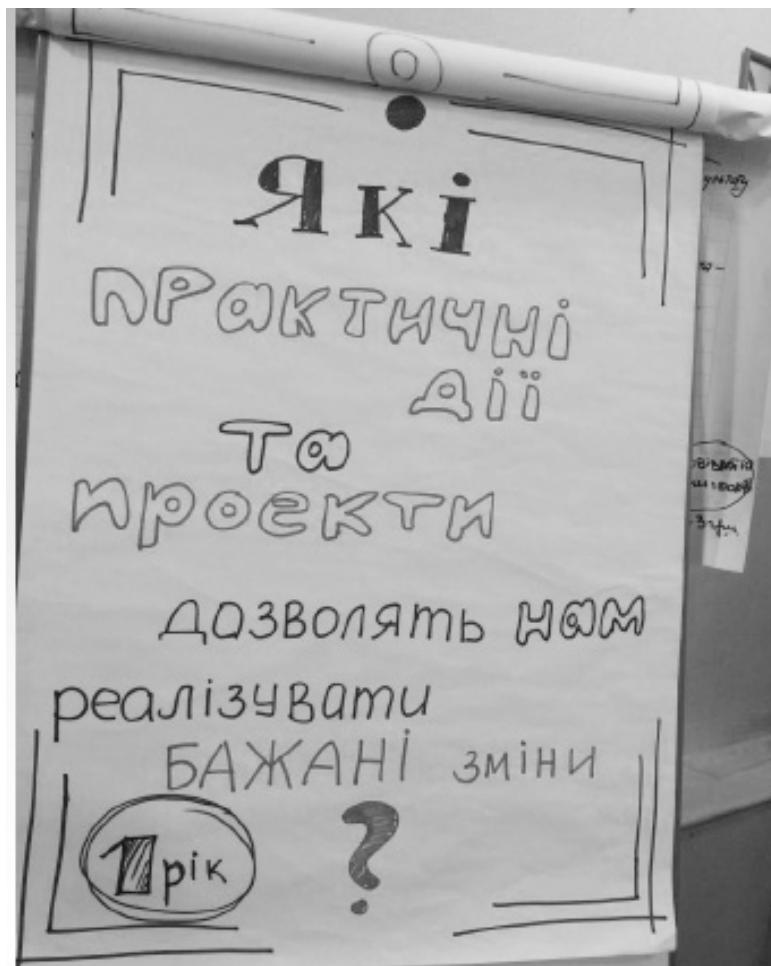
Єдиний обласний центр в якому не прийняли бюджет участі, – Херсон. 14 грудня 2016 року проєкт не підтримали 21 із 54 депутатів Херсонської міської ради: представники «Опозиційного блоку», «Нашого Краю», «Свободи», а також деякі депутати фракції «Самопоміч», які увійшли до складу групи «Успішний Херсон».

Підсумки партиципаторного бюджету в обласних центрах України за 2017 рік

Перші результати впровадження бюджету участі в містах України виглядають наступним чином. За 2017 рік в Дніпрі за два цикли (24 квітня - 24 травня та 11 вересня - 11 жовтня) було подано 564 проєктів, більш ніж 70 тисяч жителів взяли участь у голосуванні.

У 2016 році за два тижні в голосуванні взяли понад 23 тис жителів Львова. Всього було віддано за проєкти 27764 голоси. Кожен міг проголосувати за один великий і один малий проєкт.

У Києві в 2017 році за проєкти

розвитку міста віддали голоси понад 50 тисяч киян. 3-поміж 497 проєктів було обрано 62. Цього року (2018 р.) до участі було подано понад 800 проєктів, з них 564 пройшли експертизу і були допущені до голосування. Всього проголосувало понад 130 тис жителів Києва.

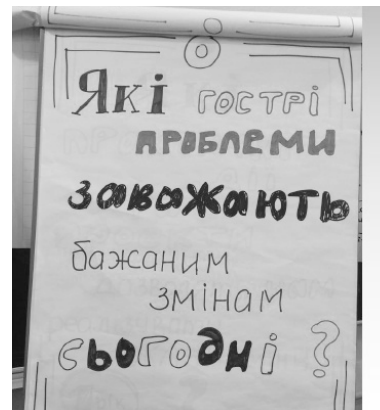
В Одесі в 2017 році в рамках громадського бюджету були подані 256 проєктів, з яких 147 взяли участь у голосуванні. Переможцями визнано 40 проєктів на загальну суму 99 млн 518 тис. 891 грн.

В цілому ж у 23 обласних центрах було подано 2479 проєктів, з яких обрано 401 завдяки понад 512 тисячам голосів.

Як бачимо, така ініціатива місцевої влади знаходить відгук серед населення і вже принесла перші плоди.

Довідково: Проєкт «Впровадження в Україні 10 принципів успішного залучення громадян до процесу прийняття рішень від ОЕСР виконується Одеською обласною організацією ВГО «Комітет виборців України» в партнерстві з Регіональними ресурсними центрами з розвитку самоорганізації та місцевої демократії в Луганській, Волинській та

Чернігівській областях за підтримки МФ «Відродження». Проєкт спрямовано на підвищення рівня залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні та збільшення поінформованості населення про практики та можливості залучення до процесу прийняття рішень в чотирьох обласних центрах України. Оцінку рівня залучення громадян до вироблення міської політики розроблено на основі «10 керівних принципів залучення громадян до вироблення політики ОЕСР». Позиція Міжнародного Фонду «Відродження» може не співпадати з думками та точками зору авторів.

«Незабаром ми зможемо видавати українські паспорти сотням кримчан щодня», - Представник Президента України в Криму

Євгенія Генова

Минуло півроку з дня призначення одеського професора **Бориса Бабіна** на посаду Постійного Представника Президента в Автономній Республіці Крим. У розмові з Ізбіркомом він розказав про досягнення, проблеми і виклики, які стоять перед його командою.

- Як би Ви оцінили свою роботу за це півріччя? Що вважаєте головними здобутками?

- Я собі ставлю за роботу тверду четвірку за п'ятибальною системою. Скажу, що був готовий до непрості ситуації, оскільки тривалий час Представництво не працювало як потрібно та виконувало низку непрацездатних йому функцій, включаючи функції ескорт-сервісу для окремих «поважних осіб» з Криму. Важко було довести, що Представництво – не орган, який допомагає окремих «обраним» кримчанам, а є органом державної влади, який виконує цілком чіткі, конкретні завдання, захищає усіх жертв російської агресії в Криму; тож треба було змінити ставлення до структури, коли всі знали, чим вона займається насправді. Друге питання – це питання кадрів, які вирішують дійсно дуже багато. Колектив, який ми мали, повинен був розширитися, ми мали пройти складний державний механізм конкурсів, без поблажок, і ми з честю пройшли всі відповідні бюрократичні процедури, тепер у нас лишилися тільки три вакансії. Хтось пішов за цей час, є, на жаль, випадки, коли відчувається скоринований спротив зовні, але знов-таки, ми маємо вживати заходів згідно з чинним законодавством, зокрема і про працю. Тож наразі ми виходимо вже на наповненість органу державними службовцями і мо-

жемо звітувати про результат. Щодо зовнішнього виміру, то я не скажу, що це просто. Багато є питань щодо Криму, якими займаються інші органи, але усі вони потребують координації. Чимало сфер за чотири роки взагалі ніхто не чіпав, і ми змушені бути першопрохідцями, піднімати болючі питання, іноді незручні для когось. Багато хто щиро не розуміє, що держава повинна заважати робити певні оборудки, пов'язані з окупованими територіями, недобросовісним особам.

- Під час наших розмов Ви часто звертали увагу на велику проблему з наданням різноманітних адміністративних послуг, зокрема оформлення паспортів кримчанам. Ситуація, за якої держава за чотири роки ніяк не може налагодити безперешкоди видачу паспортів своїм громадянам в окупації, якщо чесно, видається дивною... Здається, ми б мали бути зацікавленими зокрема і в такому виді реінтеграції наших людей?

- Маю зазначити, що сьогодні ми нарешті виходимо на перші результати щодо утворення мережі центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) у Херсонській області. Декілька об'єднаних територіальних громад вирішили створити такі центри у Чаплинці, Каховці, Новотроїцькому, також наявний ЦНАП буде розширено у Херсоні. Крім того, вирішується питання закупівлі відповідного обладнання у селі Преображенка, яка знаходиться найближче до КПВВ «Каланчак», і у селищі Новоолексіївка. Також до літа відбудеться розширення підрозділу державного підприємства «Документ», який діє у Херсоні і наразі може обслуговувати з питання паспортизації максимум – трохи більше 100 осіб на день, і з них більше половини за статистикою це кримчани. Після розширення його пропускна спроможність збільшиться у п'ять разів вже у першому півріччі 2018 року. Таким чином, Україна зможе видавати 250 паспортів кримчанам кожного робочого дня у Херсоні.

- Також неодноразово йшлося про переведення управління поліції в

АРК з Одеси до Херсону. Наскільки я знаю, це вже вирішено, так?

- На сьогодні є чітка позиція керівництва Національної поліції, підрозділ уже діє в Херсонській області, вже комплектують штат, а поліцейські нарешті вже працюють на пунктах в'їзду. Ця робота позитивно сприймається і громадськістю, й іншими правоохоронними й силовими підрозділами. Як-то кажуть, на четвертий рік стало зрозуміло, що біля адміністративної межі працює поліція. Ми їм надаємо відповідну підтримку, допомогли знайти приміщення, допоможемо й в іншому, це без проблем.

До речі, хочу зауважити, що у нас вже вимальовується успішний процес взаємодії з міжнародними структурами, зокрема з ОБСЄ, Моніторинговою місією ООН і Міжнародним Комітетом Червоного Хреста з питань документування порушень прав людини і допомоги жертвам агресії та окупації Криму. Ми вже отримали різноманітні пропозиції від демократичних інституцій і працюємо з іноземними місіями держав, можливо, буде також залучено технічну допомогу для вирішення потреб кримчан на материковій Україні.

- Ще одне завдання, над яким також працює Представництво Президента, - це ще й протидія діяльності нелегальних перевізників на та з КПВВ «Каланчак», «Чаплинка», «Чонгар» до Херсона та інших населених пунктів. Є вже якісь зрушення у цьому напрямку, тим більше, що, як відомо, влада в області не дуже переймається цією проблемою?

- Ми поставили низку питань щодо налагодження легального пасажирського сполучення з КПВВ. Є позиція правоохоронців про те, що існує повна бездіяльність органів виконавчої влади та контролюючих органів у цьому напрямку, є задокументовані корупційні та контррозвідувальні ризики. Нещодавно на робочій нараді Херсонській облдержадміністрації було надано доручення в тижневий термін розробити

концепцію формування сучасної транспортної мережі в районах, які межують з тимчасово окупованою територією України в Криму. Чекаємо на неї. Не буде відповідного рішення – будуть наші адекватні дії. Повірте, це питання ми вирішимо все одно.

- Ще один важливий момент у сфері транспорту – це залізничне сполучення, в тому числі вирішення питання курсування поїздів до станції Вадим. Чи вдалося досягти порозуміння з «Укрзалізницею»?

- Ситуація щодо станції «Вадим» (проміжна передаточна залізнична станція Херсонської дирекції Одеської залізниці на лінії Херсон – Джанкой. Розташована у селі Преображенка між станціями Каланчак (13 км) та Армянськ (11 км). - Ред.) має перспективу розвитку. Ми виходимо на алгоритм, коли буде узгоджено приміське сполучення між Вадимом і київським поїздом, уже з цієї весни пасажир буде доїжджати до Вадима і там буде легальне місцеве перевезення. Це знімає 120 км нелегального і некомфортного перевезення. А «Укрзалізниця» надасть нам вагони, бо якщо десять щоденних поїздів йдуть наразі до Росії та на це вагони є – то й на п'ять вагонів для кримчан має знайтися. Це другий етап і він

буде швидко зроблений, коли будуть причепні вагони. Пасажир сідатиме на станції «Вадим» і виходитиме вже у Києві, не переходячи з вагону до вагону. Третій етап – прямий цілий поїзд на сполученні «Київ-Вадим», але там потрібно вкласти певні інвестиції у розвиток станції, однак це цілком реально. Але це буде додатковий поїзд, ми не знімаємо наявні поїзди на станції «Новоолексіївка».

- Чималий обсяг роботи також виконується у сфері фіксування й документації порушень прав людини стосовно кримчан. Чому це важливо?

- Тут є два напрямки роботи. Якщо такі порушення стосуються наших органів влади, то мета Представництва – не просто їх задокументувати, а допомогти людям, посприяти вирішенню цієї проблеми, а якщо вона – системна, то вирішити її комплексно. А щодо порушень з боку окупаційної влади, то ми документуємо їх, надаємо правову допомогу, потім люди звертаються в тому числі й до міжнародних судів та інших інстанцій. Це важливо, бо це потім відображається у звітах міжнародних організацій, і ми працюємо на нашу кінцеву мету, без піару і процесуальних дій у прямому ефірі. Ми не піаримося на заявниках та на порушниках, вживати у цій сфері заходів є нашою щоденною роботою.

ГАЗЕТА «ІЗБІРКОМ»
Засновник - Одеська обласна організація
Всеукраїнської громадської організації
«Комітет виборців України»

Свідоцтво № ОД 1413-284-Р
Головний редактор: Болган В.С.
Дизайнер: Ліпкан Я.С.

Адреса редакції:
65091, м. Одеса, вул. Сади́ковська, 25
Телефони: (048) 716 - 40 - 18.
Електронна пошта: odesakvu@ukr.net
www.cvu.od.ua, www.izbirkom.org.ua, www.dep.od.ua
Надруковано в СПД Майстер О.А.
Тираж - 16 000 прим.

**Бажаєте
знати
більше?**

**Заходьте
на наш сайт:**

www.izbirkom.org.ua

NED National Endowment
for Democracy
Supporting freedom around the world

Газета випущена в рамках проекту Одеської обласної організації
ВГО «Комітет виборців України» «Атестація місцевих депутатів»,
який виконується за підтримки Національного фонду демократії
(NED, США).

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Якщо ви бажаєте надати добровільну матеріальну допомогу газеті «Ізбірком», то можете перерахувати кошти за вказаними реквізитами:

Одеська обласна організація
Всеукраїнської громадської організації
«Комітет виборців України»
65091, м. Одеса, вул. Сади́ковська, 25
р/п 26009054401290
в ЮГРУ Приватбанк
м.Одеса
МФО 328704,
код ЄДРПОУ 33139450
тел.: 8048 716-18-40

Призначення платежу:
Добровільна пожертва без ПДВ